

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

**ИЗВЈЕШТАЈ О ОБАВЉЕНОЈ ФИНАНСИЈСКОЈ
РЕВИЗИЈИ**

*МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ЗА 2019. ГОДИНУ*

URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BiH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БИХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

www.revizija.gov.ba

ИЗВЈЕШТАЈ

О ОБАВЉЕНОЈ ФИНАНСИЈСКОЈ РЕВИЗИЈИ

**МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ЗА 2019. ГОДИНУ**

Број: 03-16-1-741/20

Сарајево, јул 2020. године

Садржај

I	МИШЉЕЊЕ НЕЗАВИСНОГ РЕВИЗОРА	5
	МИШЉЕЊЕ О ФИНАНСИЈСКИМ ИЗВЈЕШТАЈИМА	5
II	МИШЉЕЊЕ О УСКЛАЂЕНОСТИ	10
III	ИЗВЈЕШТАЈ О РЕВИЗИЈИ	12
1.	КРИТЕРИЈУМИ	12
2.	РЕАЛИЗАЦИЈА РАНИЈИХ ПРЕПОРУКА	12
3.	СИСТЕМ ИНТЕРНИХ КОНТРОЛА	16
3.1	Организација и руковођење	16
3.2	Финансијско управљање и контрола	17
3.3	Превенција корупције	18
4.	БУЏЕТ	18
4.1	Програм рада и извјештај о раду	19
5.	ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЈЕШТАЈИ	20
5.1	Преглед расхода и издатака из буџета	20
5.1.1	Бруто плате	20
5.1.2	Накнаде трошкова запослених	21
5.1.3	Издаци за путне трошкове	21
5.1.4	Издаци за употребу возила	22
5.1.5	Издаци за материјал	22
5.1.6	Издаци за текуће одржавање	22
5.1.7	Издаци за енергију и комуналне услуге	23
5.1.8	Уговорене услуге	23
5.1.9	Капитални издаци	23
5.1.10	Вишегодишња капитална улагања	23
5.2	Преглед прихода и примитака	26
5.3	Биланс стања	26
5.3.1	Средства	26
5.3.2	Обавезе	28
5.3.3	Попис средстава и обавеза	29
5.3.4	Статус покретне перспективне и неперспективне војне имовине бивших министарстава одбране Републике Српске и Федерације БиХ	31
5.4.	Преглед динамике запошљавања	32
6.	ЈАВНЕ НАБАВКЕ	32
6.1.	Набавка хране (Класа I)	34
6.2.	Набавка моторних возила	35
7.	ОСТАЛО	36
7.1.	ИТ ревизија	36
7.2.	Судски спорови	41
7.3.	Натуралне донације	42
8.	КОМЕНТАРИ	43
	ПРИЛОЗИ	43

I МИШЉЕЊЕ НЕЗАВИСНОГ РЕВИЗОРА

Мишљење независног ревизора се даје на основу проведене финансијске ревизије која обухвата ревизију финансијских извјештаја и, у вези с истом, ревизију усклађености активности, финансијских трансакција и информација са релевантним законима и другим прописима.

МИШЉЕЊЕ О ФИНАНСИЈСКИМ ИЗВЈЕШТАЈИМА

Мишљење

Извршили смо ревизију финансијских извјештаја **Министарства одбране Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Министарство)** који обухватају: биланс стања на 31.12.2019. године, преглед прихода, примитака и финансирања по економским категоријама, преглед расхода и издатака из буџета, по економским категоријама, посебне податке о платама и броју запослених, преглед динамике запошљавања, преглед сталних средстава у облику ствари и права, преглед капиталних улагања, преглед дознака из текуће резерве буџета, за годину која завршава на тај дан и анализу извршења буџета – текстуални дио, укључујући и резиме значајних рачуноводствених политика.

Према нашем мишљењу, финансијски извјештаји **Министарства** приказују истинито и фер, у свим материјалним аспектима, финансијско стање имовине, обавеза и извора средстава на 31.12.2019. године и извршење буџета за годину која се завршава на наведени датум, у складу са прихваћеним оквиром финансијског извјештавања.

Основ за мишљење

Ревизију смо обавили у складу са Законом о ревизији институција Босне и Херцеговине и Међународним стандардима врховних ревизионих институција (ISSAI). Наше одговорности према тим стандардима су детаљније описане у одјељку *Одговорности ревизора за ревизију финансијских извјештаја*.

Независни смо од **Министарства** у складу са етичким захтјевима који су релевантни за нашу ревизију и испунили смо остале етичке одговорности у складу са тим захтјевима.

Вјерујемо да су ревизиони докази које смо прибавили довољни и одговарајући да обезбиједе основ за наше мишљење.

Скретање пажње¹

Не изражавајући резерву на мишљење о финансијским извјештајима, скрећемо пажњу на следеће:

- попис и евидентирање потраживања у пословним књигама Министарства није у цијелости извршено у складу са важећим прописима (тачка 5.3.1 и 5.3.3. Извјештаја);

¹ Одјељак којим ревизор скреће пажњу корисницима извјештаја на питања која су презентована или објелодањена у информацијама везаним за предмет ревизије, а које су, према ревизоровој професионалној просудби, јако важне за разумијевање таквих информација од стране корисника извјештаја; у ревизионој пракси овај одјељак се назива још и 'истицање питања'.

- није успостављен ефикасан систем свеобухватног евидентирања по закљученим споразумима за натуралне донације (тачка 7.3. Извјештаја);

Кључна питања ревизије²

Кључна питања ревизије су она питања која су, по нашој професионалној процјени, од највеће важности у ревизији финансијских извјештаја текућег периода. Тим питањима смо се бавили у контексту ревизије финансијских извјештаја као цјелине и при формирању мишљења и ми не дајемо посебно мишљење о тим питањима. Осим питања наведених у дијелу *Основ за мишљење са резервом*, утврдили смо да су сљедећа питања кључна питања ревизије која треба објавити у нашем извјештају:

Статус непокретне перспективне и непокретне неперспективне војне имовине

Проблематика перспективне и неперспективне непокретне војне имовине још увијек није ријешена, с обзиром на то да рјешавање исте не зависи од Министарства него од воље политичких ауторитета у Босни и Херцеговини. Министарство је у Извјештају о раду за 2019. годину објавило информацију о проведеним активностима које се односе на статус покретне и непокретне војне имовине.

Принципи о расподјели непокретне перспективне и неперспективне војне имовине договорени су и Законом о одбрани БиХ, Споразумом о основним принципима за рјешавање питања непокретне и покретне имовине која ће и даље користити за потребе одбране из 2007. године³, закљученим између Савјета министара БиХ и влада ентитета и договором од стране предсједника шест политичких странака у БиХ од 09.03.2012. године.

Ова проблематика, која је један од сегмената опште проблематике државне имовине, има велики значај са аспекта регистрације имовине, власништва и евидентирања у пословне књиге Министарства те пописа сталних средстава и имовине, што све скупа утиче на тачност и поузданост финансијских извјештаја Министарства.

Непокретна перспективна војна имовина: Одлуком Предсједништва БиХ о величини, структури и локацијама Оружаних снага БиХ (ОС БиХ)⁴ дефинисане су 63 (41 у Федерацији БиХ и 22 у Републици Српској) локације војне намјене које су перспективне за ОС БиХ и које требају бити књижене као власништво Министарства. Напомињемо да је и новим Прегледом одбране, којег је усвојило Предсједништво Босне и Херцеговине, утврђено 57 локација перспективне непокретне војне имовине, што је за шест локација мање у односу на Одлуку Предсједништва БиХ.

Увјерили смо се да је Правобранилаштво БиХ, као законски заступник институција БиХ, у сарадњи са Правном службом Министарства, у протеклом периоду упутило захтјеве за промјену уписа - укњижбу перспективних локација надлежним органима на територији Федерације БиХ и Републике Српске. Наведени захтјеви резултовали су укњижбом

² Сврха саопштавања кључних питања ревизије је повећање комуникацијске вриједности извјештаја о ревизији обезбјеђивањем бољег увида у обављену ревизију. Саопштавање кључних питања ревизије обезбјеђује додатне информације корисницима финансијских извјештаја како би им помогле у схватању оних питања која су, по ревизоровој професионалној процјени, од највеће важности у ревизији финансијских извјештаја текућег периода. Кључна питања ревизије примјењују се на субјекте ревизије који имају највећи утицај на буџет Босне и Херцеговине и на консолидоване финансијске извјештаје буџета Босне и Херцеговине.

³ Споразум број: 01-03-1657/07 од 12.07.2007. године

⁴ Одлука о измјенама и допунама Одлуке о величини, структури и локацијама ОС БиХ, број: 01-50-1-1067-27-10/12 од 18.04.2012. године.

локација само на територији Федерације Босне и Херцеговине, њих 33, док је 16 захтјева за укњижење на подручју Републике Српске у поступку, те се може рећи да постоји разлика у поступању ентитетских органа у вези са овим захтјевима, што није у складу са наведеним споразумима, Законом и одлукама Уставног суда БиХ. Рјешавање правних и техничких питања везаних за перспективне војне локације је и даље у знатној мјери успорено због непостизања политичког договора по питању статуса перспективне војне имовине. Неријешен статус имовине, осим проблема ангажовања средстава за њено одржавање и осигурање, представља и проблем са аспекта књиговодствених евиденција и вршења пописа, а што све заједно представља изузетно висок ризик за евентуалне злоупотребе и несавјестан однос при располагању имовином.

За евидентирање имовине у пословне књиге Министарства релевантан је Међународни рачуноводствени стандард 16 – Некретнине, постројења и опрема те Правилник о рачуноводству с

Неријешен статус имовине, осим проблема ангажовања средстава за њено одржавање и осигурање, представља и проблем са аспекта књиговодствених евиденција и вршења пописа, а што све заједно представља изузетно висок ризик ненамјенског располагања средствима.

рачуноводственим политикама корисника буџета институција БиХ. Према овом рачуноводственом стандарду, ставка некретнине треба се признати као имовина ако је вјероватно да ће будуће економске користи повезане с том ставком притјецати у субјект и ако се трошак ставке може поуздано измјерити. Такође, Правилник о рачуноводству с рачуноводственим политикама корисника буџетских институција БиХ дефинише имовину као ресурсе које контролише буџетски корисник као резултат прошлих догађаја и од којих се очекују будуће користи у обављању дјелатности. Правилник прецизира како се стална имовина почетно исказује по набавној, односно по процијењеној вриједности. Неспорно је како Министарство користи, одржава и улаже средства у непокретну имовину која је дефинисана као перспективна. Сва непокретна имовина окарактеризована као перспективна се пописује редовним годишњим пописом, с детаљним подацима о величини, спратности, локацији, намјени и кориснику сваког објекта. Непокретна перспективна имовина још увијек није исказана у пословним књигама Министарства. Услијед неисказивања ове имовине у пословним књигама Министарства, позиција сталних средстава у билансу стања је подцијењена за непознат износ. Неевидентирање имовине у пословним књигама Министарства представља проблем и са стајалишта књижења инвестиционих улагања, санације и реконструкције на неукњиженим објектима.

Непокретна неперспективна војна имовина: На основу Закона о одбрани БиХ и Споразума о основним принципима за рјешавање питања непокретне и покретне имовине, која ће и даље користити за потребе одбране из 2007. године⁵, закљученим између Савјета министара БиХ и влада ентитета, у 2019. години три неперспективне локације су предате локалним властима и то све три у Федерацији Босне и Херцеговине. Закључно са крајем 2019. године на кориштењу код Оружаних снага БиХ налази се 20 неперспективних војних локација, од којих је 10 спремно за предају владама ентитета. Спремност за предају преосталих локација условљена је рјешавањем вишкова наоружања или преузимања покретне имовине од стране ентитетских влада.

Иако је Министарство протеклих година предузимало бројне активности везано за процес предаје непокретне неперспективне имовине, реализација ове активности тече изузетно споро и не зависи само од Министарства, већ првенствено од заинтересованости ентитетских влада за преузимање ових објеката. Министарство је и у 2019. години обавјештавало владе ентитета о спремности да преда неперспективне локације, међутим,

⁵ Споразум број: 01-03-1657/07 од 12.07.2007. године

само Министарство нема механизме да имплементира потписани Споразум. Непреузимање неперспективне имовине од стране влада ентитета БиХ утиче на повећане трошкове Министарства, с обзиром на то да Министарство мора ангажовати додатна средства и особље на чувању и одржавању објеката који по Споразуму припадају ентитетима.

Канцеларија за ревизију је и претходних година у извјештајима Министарства указивала на неријешен статус војне имовине. Констатовано је да Министарство у пословним књигама нема евидентирана почетна стања имовине, односно нема вриједносно евидентiranу имовину преузету од ентитетских министарстава, али располаже одређеним евиденцијама сталних средстава у натуралном облику. У пословним књигама Министарства евидентирана су само улагања у одређене објекте и набавку опреме извршену из Буџета институција и међународних обавеза БиХ.

С обзиром на то да ова проблематика не зависи само од Министарства, све релевантне институције дужне су предузети радње из своје надлежности како би се коначно ријешило питање располагања правима и обавезама на непокретној имовини, те омогућило исправно исказивање сталних средстава у складу са рачуноводственим прописима.

Надаље, у сарадњи са Правобранилаштвом БиХ, потребно је искористити све правне лијеве и механизме како би се изводио упис права власништва над предметним некретностима у корист Босне и Херцеговине.

Одговорности руководства за финансијске извјештаје

Руководство **Министарства** је одговорно за израду и фер презентацију финансијских извјештаја у складу са прихваћеним оквиром финансијског извјештавања на нивоу институција Босне и Херцеговине тј. Законом о финансирању институција БиХ, Правилником о финансијском извјештавању институција БиХ и Правилником о рачуноводству са рачуноводственим политикама и процедурама за кориснике буџета институција БиХ. Ова одговорност подразумијева и креирање, примјену и одржавање интерних контрола које су релевантне за припрему и презентацију финансијских извјештаја који не садрже материјално значајне погрешне исказе услјед преваре или грешке, одговарајућа објелодањивања релевантних информација у напоменама уз финансијске извјештаје, као и одабир и примјену одговарајућих рачуноводствених политика и рачуноводствених процјена, које су разумне у датим околностима.

Одговорности ревизора за ревизију финансијских извјештаја

Наши циљеви су стећи разумно увјерење о томе да ли су финансијски извјештаји као цјелина сачињени без значајног погрешног приказивања услјед преваре или грешке и издати извјештај независног ревизора који укључује наше мишљење. Разумно увјерење је висок ниво увјерења, али није гаранција да ће ревизија обављена у складу са Међународним стандардима врховних ревизионих институција увијек открити значајно погрешно приказивање када оно постоји. Погрешни прикази могу настати услјед преваре или грешке и сматрају се значајним ако се разумно може очекивати да,

појединачно или збирно, утичу на економске одлуке корисника донијете на основу тих финансијских извјештаја.

Као саставни дио ревизије у складу са Међународним стандардима врховних ревизионих институција, стварамо професионалне процјене и одржавамо професионални скептицизам током ревизије. Ми такође:

- Препознајемо и процјењујемо ризике значајног погрешног приказивања финансијских извјештаја, због преваре или грешке, обликујемо и обављамо ревизионе поступке као реакцију на те ризике и прибављамо ревизионе доказе који су довољни и примјерени да обезбиједи основ за наше мишљење. Ризик неоткривања значајног погрешног приказивања насталог услјед преваре је већи од ризика насталог услјед грешке, јер превара може укључити тајне споразуме, кривотворење, намјерно изостављање, погрешно приказивање или заобилажење интерних контрола.
- Стичемо разумијевање интерних контрола релевантних за ревизију како бисмо обликовали ревизионе поступке који су примјерени у датим околностима, али не и за сврху изражавања мишљења о успјешности интерних контрола.
- Оцјењујемо примјереност кориштених рачуноводствених политика и разумност рачуноводствених процјена и повезаних објава које је створило руководство.
- Оцјењујемо цјелокупну презентацију, структуру и садржај финансијских извјештаја, укључујући и објаве, као и да ли финансијски извјештаји одражавају трансакције и догађаје на којима су засновани на начин којим се постиже фер презентација.

С руководством комуницирамо у вези са, између осталих питања, планираним дјелокругом и временским распоредом ревизије и важним налазима ревизије, укључујући и оне који се односе на значајне недостатке у интерним контролама који су откривени током наше ревизије. Између питања о којима се комуницира са руководством, одређујемо она питања која су од највеће важности у ревизији финансијских извјештаја текућег периода и стога су кључна питања ревизије. Та питања описујемо у нашем извјештају о обављеној ревизији, осим ако закон или регулатива спречава јавно објављивање питања или када одлучимо, у изузетно ријетким околностима, да о датом питању не треба извијестити у нашем извјештају, јер се разумно може очекивати да би негативне посљедице извјештавања надмашиле јавну добробит од таквог извјештавања.

II МИШЉЕЊЕ О УСКЛАЂЕНОСТИ

Мишљење с резервом

У вези с ревизијом финансијских извјештаја **Министарства** за 2019. годину, извршили смо и ревизију усклађености активности, финансијских трансакција и информација с релевантним законима и другим прописима.

Према нашем мишљењу, осим за наведено у одјељку *Основ за мишљење с резервом*, активности, финансијске трансакције и информације **Министарства** за 2019. годину у складу су, у свим материјалним аспектима, са законима и другим прописима који су дефинисани као критеријуми за дату ревизији.

Основ за мишљење с резервом

Као што је наведено у Извјештају:

- неправилности код провођења процедура јавних набавки (тачка 6. Извјештаја).

Ревизију усклађености смо извршили у складу са Законом о ревизији институција Босне и Херцеговине и ISSAI 4000 - Стандард за ревизију усклађености. Наше одговорности према тим стандардима су детаљније описане у одјељку *Одговорности ревизора за ревизију усклађености*.

Независни смо од **Министарства** у складу са етичким захтјевима који су релевантни за нашу ревизију и испунили смо остале етичке одговорности у складу са тим захтјевима.

Вјерујемо да су ревизиони докази које смо прибавили довољни и одговарајући да обезбиједе основ за наше мишљење.

Одговорности руководства за усклађеност

Поред одговорности за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја, руководство **Министарства** је такође одговорно да обезбиједи да су активности, финансијске трансакције и информације у складу са прописима којима су регулисане и потврђује да је током фискалне године обезбиједило намјенско, сврсисходно и законито кориштење расположивих средстава за остваривање утврђених циљева, те економично, ефикасно и ефективно функционисање система финансијског управљања и контроле.

Одговорности ревизора за ревизију усклађености

Поред одговорности да изразимо мишљење о финансијским извјештајима, наша одговорност подразумева и изражавање мишљења о томе да ли су активности, финансијске трансакције и информације у свим материјалним аспектима, у складу са законима и другим прописима којима су регулисане. Одговорност ревизора укључује обављање процедура, како би прибавили ревизионе доказе о томе да ли се средства користе за одговарајуће намјене и да ли је пословање **Министарства**, према дефинисаним критеријумима, усклађено са релевантним законима и другим прописима.

Процедуре подразумијевају процјену ризика од значајних неусклађености са законима и прописима који регулишу пословање субјекта ревизије. Такође, наша одговорност подразумијева и оцјену финансијског управљања, функције интерне ревизије и система интерних контрола.

Сарајево, 15.7.2020. године

**ЗАМЈЕНИК
ГЕНЕРАЛНОГ РЕВИЗОРА**

Јасмин Пилица, с.р.

**ЗАМЈЕНИК
ГЕНЕРАЛНОГ РЕВИЗОРА**

Ранко Крсман, с.р.

III ИЗВЈЕШТАЈ О РЕВИЗИЈИ

1. КРИТЕРИЈУМИ

Канцеларија за ревизију институција БиХ извршила је ревизију финансијских извјештаја и, у вези с истом, ревизију усклађености. Ревизија финансијских извјештаја и ревизија усклађености подразумијева процес објективног прикупљања и процјењивања доказа, како би се утврдило да ли су предмети ревизије, тј. финансијски извјештаји, као и активности, финансијске трансакције и информације, усклађени с одговарајућим критеријумима који су садржани у законима и другим прописима. Критеријуми представљају упоредне параметре који се користе како би се дала оцјена предмета ревизије.

За оцјену усклађености са законима и другим прописима кориштени су сљедећи критеријуми:

- Закон о буџету институција БиХ и међународних обавеза БиХ за 2019. годину
- Закон о платама и накнадама у институцијама БиХ и подзаконски акти
- Закон о порезу на доходак и Закон о доприносима (ФБиХ и РС)
- Закон о јавним набавкама и подзаконски акти
- Закон о министарствима и другим органима управе БиХ
- Закон о државној служби у институцијама БиХ и подзаконски акти
- Закон о раду у институцијама БиХ и подзаконски акти
- Закон о финансирању институција БиХ
- Закон о интерној ревизији у институцијама БиХ
- Закон о одбрани БиХ и Закон о служби у ОС БиХ
- Одлука Предсједништва БиХ о величини структури и локацијама ОС БиХ
- Споразум о основним принципима за рјешавање питања непокретне и покретне имовине која ће и даље служити за потребе одбране од 12.07.2007. године
- Споразум о коначном располагању свим правима и обавезама на непокретној имовини која ће и даље служити за потребе одбране од 27.03.2008. године.

2. РЕАЛИЗАЦИЈА РАНИЈИХ ПРЕПОРУКА

Канцеларија за ревизију институција БиХ извршила је финансијску ревизију Министарства за 2018. годину и сачинила Извјештај о обављеној финансијској ревизији. Дато је мишљење с резервом на финансијске извјештаје за дио покретне перспективне војне имовине која није вриједносно процијењена и евидентирана у пословне књиге Министарства, уз скретање пажње везано за поједине позиције издатака које нису исказане по структури одређеној буџетом Министарства и попис потраживања и обавеза, те позитивно мишљење на усклађеност са скретањем пажње на слабости и недостатке код појединих процедура јавних набавки роба, услуга радова и информационих система те системских слабости интерних контрола у дијелу јавних набавки. Ревизија је у циљу обезбјеђења додатних информација корисницима финансијских извјештаја које су, по ревизоровој професионалној процјени, од највеће важности у ревизији финансијских извјештаја текућег периода, истакла и кључно питање везано за неријешени статус непокретне и покретне неперспективне војне имовине која додатно оптерећује буџет Министарства. У Извјештају су дате препоруке у циљу отклањања уочених неправилности.

Министарство је поступило у складу са чланом 16. тачка 3. Закона о ревизији институција БиХ и обавијестило нас о предузетим активностима на реализацији датих препорука у циљу превазилажења неправилности идентификованих у Извјештају о обављеној ревизији за 2018. годину. Министарство је, као и претходних година, израдило Интегрални акциони план за отклањање утврђених недостатака у извјештају о финансијској ревизији за 2018. годину (ИАП 2018) који садржи запажања и препоруке ревизије, одговор руководства о датим препорукама и мјере за отклањање утврђених пропуста са прецизним роковима у циљу реализације датих препорука.

Увидом у предузете активности, дајемо осврт на реализацију препорука:

Оцјена реализације препорука	Реализован а	Реализаци ја у току	Нереализова на
Иако су Министарство и Правобранилаштво БиХ предузели активности везано за упис права власништва над предметним некретнинама у корист Босне и Херцеговине, поступак није завршен. Ова проблематика не зависи само од Министарства већ и од надлежних институција. Такође, још увијек није окончан ни процес предаје неперспективних локација непокретне војне имовине ентитетима, а у складу са Законом о одбрани и потписаним споразумом између влада ентитета и Савјета министара БиХ. Ова препорука не зависи само од Министарства него и од влада ентитета БиХ и Савјета министара БиХ.			
Министарство је Годишњи финансијски извјештај доставило надлежним институцијама у року који је одређен Законом о финансирању институција БиХ и Правилником о финансијском извјештавању институција БиХ.			
Министарство је везано за акцизе на лож уље обезбиједило неопходна рјешења Управе за индиректно опорезивање БиХ за 11 локација на основу којих у наредном периоду треба да оствари поврат акциза на лож уље. На захтјеве Министарства, Управа за индиректно опорезивање БиХ је у марту 2020. године донијела рјешења о поврату средстава од акциза на лож уље за 2019/2020. годину која ће бити реализована у 2020. години.			
Министарство је евидентирало све трошкове у складу са Правилником о рачуноводству и контним планом.			
Иако је Министарство предузимало одређене активности на реализацију вишегодишњих капиталних издатака, није било значајније реализације средстава. На пројекту „Ремонт хеликоптера“, није било активности, док се на осталим пројектима проводе одређене активности.			
Још увијек није у потпуности обезбијеђено поштивање рачуноводствених правила и принципа како би исказана салда на позицији потраживања била тачна и одражавала стварно стање.			

Министарство је предузело активности на наплати потраживања од предузећа Деликомат те почетком 2020. године у сарадњи са Правобранилаштвом БиХ поднијело тужбу ради наплате дуга. Међутим, још увијек није успостављен учинковит систем интерних контрола код наплате потраживања. Дуг у односу на претходну годину је значајно повећан.			
Министарство предузима активности везано за проблем неслагања у салдима добављача што се значајним дијелом односи на стања електродистрибуција.			
У циљу унапређења процеса пописа у Министарству усвојена су интерна акта везано за расходовање сталних средстава.			
Министарство је утврдило узроке одступања у обавезама према запосленим па је са 31.12.2019. године највећи дио истих отклоњен, а преостали дио је отклоњен у априлу 2020. године. Министарство континуирано током године ради на савјешној обавеза по основу пореза и доприноса, а с обзиром на величину Министарства и број и флукуацију запослених потребно је да том процесу посвети пажњу и у наредном периоду.			
Министарство предузима активности на унапређењу пописа сталних средстава (сачињена је рекапитулација пописаних средстава по врсти средстава и локацијама са вриједносним показатељима), док попис обавеза и потраживања поново није био свеобухватан и није извршен у цијелости у складу са важећим прописима.			
Министарство континуирано ради на процјени покретне перспективне војне имовине и ове активности су у завршној фази. Извршена је процјена вриједности и књижење у пословне књиге пјешадијског и артиљеријског наоружања, машина и уређаја те радионицке опреме. У току је процјена ситног инвентара. Да би се извршило укњижење ситног инвентара потребно је да Министарство финансија и трезора БиХ изврши инсталацију апликације – модула „Ситан инвентар“ у Министарству и ОС БиХ.			
Министарство предузима активности на унапређењу цијелокупног система јавних набавки од процеса планирања па до реализације набавки.			
Министарство није предвидјело довољан број поступака јавних набавки које ће се провести е-аукцијом.			
Техничке спецификације у процедурама јавних набавки нису биле дефинисане на начин да преферирају одређене понуђаче или робе.			
Министарство је у 2019. години провело поступак набавке авиокарата. Оквирни споразум је закључен крајем августа.			

У текућој години је у складу са Правилником о планирању, организовању и извршењу логистичких потреба у Министарству и ОС БиХ тендерском документацијом захтијевано достављање узорака за робе заједно са понудама.			
Поново су уочени пропусти комисија за јавне набавке приликом прегледа и евалуације понуда. Наиме, комисије нису у свим случајевима цијениле достављене доказе у складу са захтјевима дефинисаним тендерском документацијом.			
У току је сагледавање потреба за дорадама, како би систем управљања документима (Document Management System - DMS) у цијелости покрио потребе пословних процеса.			
Министарство је повезало најзначајније локације путем видеоколаборационог система.			
Није оформљена комисија која ће сагледати све захтјеве корисника и недостатке модула залиха те у сарадњи са Министарством финансија и трезора БиХ предложити конкретне мјере у циљу рјешавања проблема, унапређења и што квалитетнијег рада модула залиха.			
Министарство континуирано предузима активности везане за обједињавање свих сталних средстава у модул сталних средстава. Министарство проводи консултације са Министарством финансија и трезора БиХ у циљу ефикаснијег кориштења модула и управљања дуготрајном имовином.			
Министарство у сарадњи са Правобранилаштвом БиХ ради на рјешавању спорова из радног односа те предузима потребне кораке којима би се смањио број тужбених захтјева по основу права из радног односа.			
Ситуација у вези са продајом секундарних сировина, имајући у виду комплексност настале ситуације, висине тужбених захтјева и потенцијални ризик, треба да буде приоритет у рјешавању и поступању Министарства.			
Осим средстава за оперативни центар - PSOTC која су намијењена за финансирање планских догађаја према потписаном годишњем плану за вишегодишњи период, средства за остале четири донације нису извршена.			
Још увијек постоји мањкавост у процесу евидентирања запримљених донација сталних средстава која се огледа прије свега у чињеници да није успостављен свеобухватан систем праћења пријема и евидентирања донација сталних средстава на цјелокупном нивоу.			
ПРЕПОРУКЕ ИЗ РАНИЈЕГ ПЕРИОДА			
Министарство није предузимало активности на пројекту трајног рјешавања смјештаја професионалних војних лица.			

Министарство је реализовало преостала средства од извршеног Трансфера из 2010. године (око 457.968 УСД). Извршена је испорука наручених 20 Хамера, о чему је обавијештено Министарство финансија и трезора БиХ како би потраживања по овом основу била затворена, с обзиром на то да су иста евидентирана у Главној књизи на шифри Трезор.			
Министарство је редовно достављало захтјев за поврат ПДВ-а плаћеног у 2019. години и успоставило одговарајуће евиденције те није имало случајева да се поврат ПДВ-а који се плаћа у једној години остварује у наредном периоду.			
У сарадњи са Министарством финансија и трезора БиХ, настављене су активности на успостављању благајне за одређене локације у оружаним снагама БиХ.			

С обзиром на то да због привременог финансирања буџета у 2019. години није било реализације капиталних издатака нити набавке ИТ опреме, препоруке везане за наведено нисмо могли оцијенити.

3. СИСТЕМ ИНТЕРНИХ КОНТРОЛА

Министарство је одговорно за креирање, примјену и одржавање интерних контрола које су релевантне за припрему и презентацију финансијских извјештаја и усклађеност пословања са законима и другим прописима. Поступцима ревизије уочене су одређене слабости система интерних контрола које су наведене у извјештају, а односе се на (неажурност рачуноводства и недостатак квалитетних анализа, ненаплаћена потраживања, попис обавеза и потраживања, натуралне донације, систем јавних набавки и сл.), што оставља простор за његово унапређење и надоградњу.

3.1 Организација и руковођење

Унутрашња организација и начин рада Министарства утврђени су Правилником о унутрашњој организацији из 2006. године и измјенама и допунама Правилника из 2015. године. У току је израда новог правилника о унутрашњој организацији према потребама Министарства.

Одлуком Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине именовани су министар Министарства одбране БиХ и два замјеника: замјеник министра одбране за политику и планирање и замјеник министра одбране за управљање ресурсима.

Одредбама Закона о одбрани дефинисане су организационе и административне те командне надлежности министра одбране које су предмет врховне команде и контроле Предсједништва Босне и Херцеговине. Предсједништво Босне и Херцеговине је на својој 31. сједници, одржаној 24.11.2016. године, усвојило документе „Преглед одбране“ и „План развоја и модернизације Оружаних снага БиХ 2017–2027“. Министарство је донијело и Средњорочни план развоја и модернизације Оружаних снага БиХ као и

Средњорочни план активности Министарства. Наведени документи би требали дати стратешку визију развоја одбрамбеног система Босне и Херцеговине до 2027. године

ПРЕПОРУКА 1

Потребно је наставити активности везано за доношење новог правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у Министарству у складу са Прегледом одбране који је донијело Предсједништво БиХ.

3.2 Финансијско управљање и контрола

Систем финансијског управљања и контроле је углавном имплементиран у складу са Законом о финансирању институција БиХ⁶, Приручником за финансијско управљање и контролу и Смјерницама за провођење процеса управљања ризицима у институцијама БиХ. Министарство је описало пословне процесе и сачинило мапу пословних процеса, као и Образац за утврђивање и процјену ризика и регистар ризика. У циљу унапређења финансијског управљања и контроле и минимизирања преосталог (резидуалног ризика), Министарство посједује интерна правила и процедуре за кључне процесе и континуирано ради на доношењу нових и ажурирању постојећих. Радна група у сарадњи са свим организационим јединицама Министарства извршила је додатну анализу процеса који носе већи ризик у циљу дефинисања механизма за смањење ризика. Министарство је попунило образац годишњег извјештаја о финансијском управљању и контроли за 2019. годину и доставило га Централној хармонизацијској јединици Министарства финансија и трезора БиХ. У извјештају су наведене мјере које Министарство намјерава предузети за даљи развој овог система. *Потребно је наставити са активностима на реализацији мјера из Годишњег извјештаја о финансијском управљању и контроли у циљу даљег унапређења овог система.*

Интерна ревизија: Јединица интерне ревизије Министарства успостављена је у складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ⁷ и Одлуком о критеријумима за успостављање јединица интерне ревизије у институцијама БиХ⁸, а надлежна је за обављање функције интерне ревизије у Министарству (Министарство одбране и Оружане снаге). Правилником о унутрашњој организацији Министарства је дефинисано да радом Јединице за интерну ревизију Министарства руководи руководица са статусом руководећег државног службеника који за свој рад одговара министру. Јединица интерне ревизије је кадровски попуњена и функционише у пуном капацитету. Руководилац интерне ревизије припремио је оперативне упуте и Правилник о интерној ревизији, Стратешки план за период од три године и Годишњи план ревизије који је одобрио руководица институције. У циљу боље реализације препорука јединица у складу са планом, поред редовних проводи и накнадне ревизије и предузима потребне активности по свакој датој препоруци. Такође, интерна ревизија у сарадњи са руководиоцем институције планира ревизије успоставе и функционисања система управљања и контроле и кроз свој извјештај даје препоруке за унапређење финансијског управљања и контроле. Министарство је Централној хармонизацијској јединици Министарства финансија и трезора БиХ 15.02.2020. године доставило Годишњи извјештај Јединице за интерну ревизију Министарства.

⁶ Службени гласник БиХ, број 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13

⁷ Службени гласник БиХ, број 27/08 и 32/12

⁸ Службени гласник БиХ, број 49/12 и 69/12

3.3 Превенција корупције

Министарство је у складу са Стратегијом за борбу против корупције 2015–2019. Савјета министара БиХ и Акционим планом за провођење Стратегије донијело свој „План интегритета и борбе против корупције МО БиХ за период 2015–2019. године“ и исти доставило Агенцији за координацију и борбу против корупције. Наведени План садржи пет стратешких циљева, 42 стратешка програма и 180 мјера-активности. Такође су узете у обзир и препоруке које је Министарство добило од НАТО-а из Брисела. Како је борба против преваре и корупције изузетно важна у Министарству, због саме природе дјелатности и комплексности Министарства и Оружаних снага БиХ, дефинисане су процедуре за превенцију корупције (донесен Етички кодекс, стављена у функцију web страница за пријаву корупције, итд.). Такође, особље Министарства учествује на семинарима и радионицама, у земљи и иностранству, које за предмет имају изградњу интегритета и борбу против корупције. Поједино особље Министарства присуствује и семинарима у организацији НАТО-а и EUFOR-а. Министарство је доставило Извјештај о имплементацији Акционог плана (2015–2019).

4. БУЏЕТ

Министарство је у складу са финансијским ограничењем и дозвољеном горњом границом расхода, доставило Министарству финансија и трезора БиХ буџетски захтјев за 2019. годину у износу од 288.887.000 КМ и Анекс буџетског захтјева у износу од 202.164.000 КМ, тако да је укупна пројекција буџета Министарства за 2019. годину износила 491.051.000 КМ. Министарству поново, као и претходних година, није одобрен Анекс буџетског захтјева за модернизацију Оружаних снага, иако су достављена детаљна образложења потребних средстава и посљедице које могу настати због недостатка средстава намијењених за модернизацију Оружаних снага Босне и Херцеговине.

С обзиром на то да је процедура усвајања буџета за 2019. годину довршена тек крајем 2019. године, Министарство се у 2019. години финансирало на основу одлука Министарства финансија и трезора БиХ о привременом финансирању, а у складу са Законом о финансирању институција БиХ. У таквим околностима, Министарству су стављена на располагање средства у укупном износу од 279.250.000 КМ, а на основу четири одлуке о привременом финансирању. Учинци привременог финансирања су били изразито неповољни за Министарство. Расположена финансијска средства су била недовољна за покривање основних персоналних и режијских трошкова Министарства. Због тога је Министарство било принуђено хитно предузети низ неопходних мјера како би се рационализирани и смањили сви расходи те негативни учинци привременог финансирања свели на најмању мјеру.

Законом о буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2019. годину⁹, Министарству су одобрена буџетска средства у износу од 288.887.000 КМ. Средства су одобрена у износу од 288.224.000 КМ за текуће расходе, 25.000 КМ за капиталне грантове и 638.000 КМ за капиталне расходе. Поред буџетских средстава за текућу годину, Министарство је располагало пренесеним неискориштеним средствима по вишегодишњим пројектима из претходних година и средствима новчаних донација у укупном износу од 18.052.107 КМ, тако да је Министарство у 2019. години располагало средствима у укупном износу од 306.939.107 КМ.

⁹ Службени гласник БиХ, број 84/19

Министарство је, у складу са Инструкцијом о реструктурисању расхода буџетских корисника за 2019. годину и одлукама о реструктурисању расхода Министарства финансија и трезора БиХ, у три наврата реструктурисало расходе у укупном износу од 8.538.340 КМ. На основу одлука о реструктурисању расхода, из средстава буџета за 2019. годину, реструктурисана су средства у укупном износу од 6.374.800 КМ у корист средстава вишегодишњих капиталних пројеката одобрених претходних година у складу са одлукама Савјета министара БиХ. Тако су, у складу са Одлуком о измјени и допуни Одлуке о вишегодишњем пројекту набавке хеликоптера за Министарство и Оружане снаге Босне и Херцеговине¹⁰, из одобреног буџета за 2019. годину пребачена средства у износу од 1.374.800 КМ за набавку хеликоптера по већ одобреном вишегодишњем пројекту. Затим су реструктурисањем из одобреног буџета за 2019. годину пребачена средства у износу од 5.000.000 КМ за набавку опреме на основу Одлуке о измјенама и допунама Одлуке о одобравању средстава финансирања и динамике реализације вишегодишњег пројекта Осигурање и унапређење оперативности моторних возила Оружаних снага БиХ с периодом реализације 2016–2018. година. Остатак средстава је реструктурисан унутар буџетских позиција текућих издатака. Анализирајући узроке и образложења захтјева за реструктурисања расхода, иста су оцијењена као оправдана.

Укупно извршење буџетских средстава износило је 279.908.222 КМ, односно 99% у односу на реструктурисани буџет. На извршење буџета умногоме су утицале усвојене одлуке о реструктурисању расхода. Извршење средстава вишегодишњих пројеката у 2019. години износило је 1.312.667 КМ, односно 6% у односу на расположива реструктурисана средства. Извршење донаторских средстава износило је 73.279 КМ или 6% у односу на расположива средства. Од укупно извршених буџетских средстава, на бруто плате и накнаде трошкова запослених односи се 248.233.963, односно око 88% укупно извршених буџетских расхода. На све остале текуће и капиталне ставке буџета отпада око 12% извршења.

4.1 Програм рада и извјештај о раду

План и програм рада Министарства за 2019. годину достављен је Савјету министара БиХ, а Извјештај о раду Министарства за 2019. годину Предсједништву БиХ, Заједничкој комисији за одбрану и безбједност Парламентарне скупштине БиХ и Савјету министара БиХ.

У Извјештају о раду наведено је да су активности Министарства и ОС БиХ у 2019. години имплементирани у складу са реалним могућностима финансијске подршке истих из разлога касног усвајања Закона о буџету институција БиХ за 2019. годину, па су Министарство и ОС БиХ функционисали по основу Одлука о привременом финансирању Савјета министара БиХ. Истакнути су проблеми проузроковани недостатком буџетских средстава као што су отежан рад Министарства, онемогућен развој инфраструктуре, опремања Оружаних снага и логистичке функције одржавања. У извјештају су дефинисани тежишни задаци за 2020. годину као што су: имплементација докумената „Преглед одбране“ и „План развоја и модернизације ОС БиХ за период 2017–2027. година“, рјешавање питања располагања покретном и непокретном имовином, рјешавање вишкова наоружања и муниције, даље јачање међународне сарадње и друга питања.

¹⁰ Службени гласник БиХ, број 10/20

5. ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЈЕШТАЈИ

Министарство је сачинило Годишњи финансијски извјештај за 2019. годину и доставило га надлежним органима и институцијама у складу са важећим прописима. Анализом биљешки уз финансијске извјештаје констатовано је да исте углавном садрже свеобухватне информације о извршењу буџета Министарства, али не садржи и детаљна наративна образложења везано за забиљешке у Билансу стања (нпр. наплата потраживања, статус имовине и сл.).

ПРЕПОРУКА 2

Препоручујемо Министарству да приликом сачињавања годишњег извјештаја досљедно примјењује инструкције Министарства финансија и трезора БиХ.

5.1 Преглед расхода и издатака из буџета

У прегледу расхода и издатака по економским категоријама-збирно, у периоду од 01.01. до 31.12.2019. године, укупно остварени расходи исказани су у износу од 281.294.168 КМ што је, у односу на расходе планиране буџетом за 2019. годину, мање за 25.644.938 КМ. Нереализована средства се највећим дијелом односе на неутрошена средства за вишегодишња капитална улагања, новчане донације и текуће издатке (плате и накнаде, издаци за текуће одржавање, итд.).

Значајни расходи из буџета односе се на: бруто плате (190.653.525 КМ), накнаде трошкова запослених (57.580.438 КМ), набавку материјала (8.561.229 КМ), енергију и комуналне услуге (7.313.443 КМ), услуге превоза и горива (4.468.637 КМ), текуће одржавање (3.503.633 КМ), путне трошкове (3.178.282 КМ) и уговорене услуге (2.692.750 КМ).

Укупно извршење буџетских средстава на позицији текућих и капиталних издатака износило је 279.908.222 КМ, односно 99% у односу на расположива средства. У структури буџетских средстава доминирају средства за бруто плате и накнаде трошкова запослених у укупном износу од 248.233.963 КМ.

Преглед расхода и издатака из буџета приказан је у Табели I у прилогу Извјештаја.

5.1.1 Бруто плате

Бруто плате и накнаде из плата на 31.12.2019. године исказане су у износу од 190.653.525 КМ, од чега нето плате и накнаде износе 107.840.922 КМ, а порези и доприноси 82.812.602 КМ. Бруто плате и накнаде су веће у односу на претходну годину за 2.072.014 КМ, што је последица већег просјечног броја запослених у текућој у односу на претходну годину. Извршење буџета на позицији бруто плата и накнада је 99,69%.

Просјечан број запослених за које су исплаћене бруто плате у Министарству био је 9.755. Буџетом за 2019. годину планирано је 10.011 запослених, а на 31.12.2019. године у Министарству је било 9.710 запослених.

Министарство континуирано ради на савјештању обавеза по основу пореза и доприноса, а с обзиром на величину Министарства, број и функцију запослених потребно је том процесу посветити пажњу и у наредном периоду.

5.1.2 Накнаде трошкова запослених

Накнаде трошкова запослених на 31.12.2019. године исказане су у износу од 57.580.438 КМ. Значајни износи односе се на: накнаде за превоз са посла и на посао (14.726.225 КМ), накнаде за одвојени живот (6.696.515 КМ), накнаде за смјештај војних и других лица (9.815.452 КМ), накнаде за топли оброк током рада (10.940.726 КМ), регрес за годишњи одмор (2.980.900 КМ), помоћ у случају смрти (824.202 КМ) те порезе и доприносе на накнаде (4.559.460 КМ). Накнаде трошкова запослених се обрачунавају и исплаћују према одлукама Савјета министара БиХ које регулишу обрачун и исплату накнада.

5.1.3 Издаци за путне трошкове

Укупни путни трошкови са 31.12.2019. године према Главној књизи и Годишњем финансијском извјештају износе 3.178.282 КМ. На путне трошкове у земљи односи се 1.088.107 КМ, а на путне трошкове у иностранству 2.090.175 КМ. У односу на претходну годину ови издаци су у 2019. години повећани за 10%

Путовања у земљи су реализована углавном у сврху обављања послова из надлежности Министарства и Оружаних снага (деминурање, радови на уређењу локација за потребе ОС и сл.), а путовања у иностранство су углавном реализована у сврху реализације НАТО сарадње, билатералне и мултилатералне сарадње, имплементације међународних уговора, присуствовања састанцима, конференцијама, семинарима, едукацијама, усавршавања запослених из надлежности и за потребе Министарства и Оружаних снага. Министарство је у текстуалном дијелу Годишњег финансијског извјештаја образложило реализацију ових издатака и разлоге већег извршења у односу на издатке остварене у претходној години.

Рефундација путних издатака: Ревизијом је констатовано да ажурност евидентирања исплаћених аконтација и по основу рефундације путних издатака у Главној књизи те ажурност подношења и евидентирања захтјева за рефундацију трошкова у случајевима када организатор сноси трошкове и када је поступак рефундације дефинисан споразумом са организатором још увијек није на задовољавајућем нивоу. Наведено може имати утицаја на тачност исказаних путних издатака и потраживања за одређени период у Главној књизи и финансијским извјештајима (прецијењени трошкови за износ средстава који ће се рефундирати у каснијем периоду или неће бити рефундиран уопште).

ПРЕПОРУКА 3

Потребно је ажурност евидентирања ових издатака (као и свих осталих издатака који се исплаћују путем благајне) и ажурност подношења захтјева за рефундацију трошкова путовања, у случајевима када организатор сноси трошкове, подићи на виши ниво у циљу минимизирања ризика нетачног исказивања ових издатака и потраживања (потраживања за рефундације од организатора) у финансијском извјештају за одређени период.

5.1.4 Издаци за употребу возила

Укупни издаци за употребу службених моторних возила Министарства (Министарство и Оружане снаге БиХ) у 2019. години износе 5.831.242.КМ. Издаци се односе на издатке за аутогуме (366.396 КМ), регистарске таблице (7.323 КМ), бензин (135.254 КМ), дизел (3.711.102 КМ), моторно уље (38.638 КМ), регистрацију моторних возила (58.315 КМ), материјал за поправку и одржавање возила (425.814 КМ), услуге поправки и одржавања возила (965.392 КМ), услуге прања возила (9.159 КМ) и осигурање возила (113.849 КМ).

Кориштење службених возила у Министарству и Оружаним снагама БиХ је регулисано Правилником о броју, начину кориштења и одржавању службених возила у Министарству одбране Босне и Херцеговине и Правилником о броју, условима набавке, начину кориштења и одређивању лица са правом кориштења службених специјализованих возила у Министарству одбране и Оружаним снагама Босне и Херцеговине. Правилником је дефинисано и право кориштења службених моторних возила за службене потребе министра, двојице замјеника министра и секретара Министарства у трајању 24 сата дневно у радне и нерадне дане.

Поступцима ревизије смо констатовали да се у Министарству воде евиденције о одржавању возила те просјечној потрошњи горива по возилима и нисмо уочили неприродно високе трошкове одржавања узимајући у обзир и старост возила као ни неуобичајено велику потрошњу горива. Међутим, *поступцима ревизије, на појединим тестираним рачунима и у Министарству и у ОС БиХ смо уочили да одређени дио резервних дијелова за сервисирање возила није уговорен. Неуговарање цијена резервних дијелова за посљедицу може имати плаћање већих цијена од тржишних као и отежано планирање трошкова за одржавање возила на шта би Министарство требало обратити пажњу.*

5.1.5 Издаци за материјал

Укупни трошкови материјала Министарства у 2019. години износили су 8.561.330 КМ и већи су у односу на прошлу годину за 717.918 КМ. Финансијски значајни трошкови се односе на храну и прехранбени материјал (2.819.720 КМ), одјећу, униформе и платно (2.906.019 КМ) и војни материјал (1.464.466 КМ).

Материјал је за потребе Министарства набављан од добављача изабраних по оквирним споразумима из претходних година те уговорима по оквирним споразумима закљученим на основу проведених отворених поступака у 2019. години. На бази узорка, тестирана је реализација појединих уговора те нису утврђени значајни проблеми при реализацији уговора. Тестиране су фактуре за поједине добављаче и установљено је да испоручене цијене одговарају уговореним. Увјерили смо се да се реализација уговора прати вриједносно и количински.

5.1.6 Издаци за текуће одржавање

Издаци за текуће одржавање са 31.12.2019. године су остварени у износу од 3.503.633 КМ и мањи су у односу на претходну годину за 1.911.344 КМ. Значајни трошкови односе се на поправку и одржавање возила (1.391.206 КМ), поправку и одржавање опреме (989.237 КМ) те поправку и одржавање зграда (943.126 КМ).

5.1.7 Издаци за енергију и комуналне услуге

Укупни издаци за енергију и комуналне услуге са 31.12.2019. године према подацима у Главној књизи и Годишњем финансијском извјештају износе 7.313.443 КМ. Значајни трошкови односе се на издатке за: енергију (3.549.825 КМ), лож уље (1.476.530 КМ), воду и канализацију (948.086 КМ) и централно гријање – плин (388.258 КМ). У односу на претходну годину ови издаци су у 2019. години повећани за 7%.

Министарство је у текстуалном дијелу Годишњег финансијског извјештаја образложило реализацију ових издатака и разлоге због чега је Министарство имало потребу да врши промјену структуре расхода и увећања ових издатака у односу на износ одобрен Законом о буџету (због смањења ових издатака приликом планирања буџета, што није било реално према изјавама шефа Одсјека за грађевину и инфраструктуру) те разлоге већег остварења ових издатака у односу на претходну годину (повећани трошкови гријања због продужетка сезоне гријања 2018/2019. године, повећане цијене услуга на тржишту, нових прикључака и сл.).

5.1.8 Уговорене услуге

Укупно реализовани издаци за уговорене услуге према подацима у Главној књизи и Годишњем финансијском извјештају износе 2.692.750 КМ и у односу на претходну годину су мањи за 558.940 КМ или 17%. Значајни реализовани износи односе се на услуге одржавања обука (666.071 КМ), услуге примарне здравствене заштите (647.261 КМ), протокарне трошкове (307.595 КМ) те услуге репрезентације (298.695 КМ). Констатовано је да су услуге реализоване у складу са потписаним уговорима и пратећом документацијом.

5.1.9 Капитални издаци

Укупна расположива средства за капиталне издатке у 2019. години износила су 1.131.540 КМ. Укупна реализована средства износе 877.425 КМ или 78% и највећим дијелом се односе на трошкове шпедиције на донирану опрему. С обзиром на то да је Закон о буџету за 2019. годину усвојен крајем године, Министарство није могло провести поступке набавки за планиране набавке сталних средстава.

5.1.10 Вишегодишња капитална улагања

Министарство је током 2019. године имало на располагању средства за реализацију четири вишегодишња капитална пројекта у укупном износу од **23.139.356 КМ**, од чега су неутрошена и пренесена средства из 2018. године 16.739.556 КМ, 25.000 КМ средства одобрена Законом о буџету за 2019. годину, а 6.374.800 КМ су средства обезбијеђена реструктурисањем буџета крајем текуће године у складу са одлукама Савјета министара БиХ. Ради се о следећим пројектима: Ремонт хеликоптера, Осигурање и унапређење оперативности моторних возила Оружаних снага БиХ, Набавка хеликоптера те Транзиција и збрињавање отпуштеног персонала Министарства и ОС БиХ – Перспектива.

Укупна реализована средства вишегодишњих пројеката са стањем 31.12.2019. године износила су 1.312.667 КМ и односе се на набавку хеликоптера (1.300.000 КМ) и Програм „Перспектива“ (12.667 КМ). На осталим пројектима није било реализације. Неутрошена

средства су пренесена у 2020. годину. Министарство у текстуалном дијелу Годишњег финансијског извјештаја детаљно образлаже активности које је проводило на реализацији наведених вишегодишњих пројеката.

ВКУ-Ремонт хеликоптера: Савјет министара БиХ је 18.12.2013. године, на приједлог Министарства, донио Одлуку о вишегодишњем пројекту ремонта хеликоптера за период 2013 – 2014. година¹¹ којом је Министарству одобрено 7.480.000 КМ за ремонт четири хеликоптера.

Током провођења процедуре уговарања ремонта хеликоптера, околности за реализацију овог пројекта су се мијењале па је Министарство више пута покретало поступке набавки, мијењало врсту и број хеликоптера које ће ремонтovati те продужавало рокове реализације пројекта. Према посљедњој измјени наведене Одлуке од 22.12.2017. године¹², пројекат је продужен до 2020. године, и то за набавку услуга ремонта два хеликоптера. Поступак набавке (преговарачки поступак са објавом обавјештења у складу с чланом 8. став 4. Закона о јавним набавкама) услуга генералног ремонта и модификације навигацијско-комуникацијске опреме за два хеликоптера у износу од 7.480.000 КМ са ПДВ-ом, из децембра 2016. године је поништен почетком 2019. године. Пресудом Суда БиХ од 12.02.2020. године одбијена је тужба Министарства против Рјешења Канцеларије за разматрање жалби БиХ од 31.7.2018. године као неоснована.

ВКУ-Осигурање и унапређење оперативности моторних возила Оружаних снага БиХ: Савјет министара БиХ је 30.12.2015. године донио одлуку о одобравању вишегодишњег пројекта „Осигурање и унапређење оперативности моторних возила Оружаних снага Босне и Херцеговине с периодом реализације 2016 – 2018. година“¹³, а 10.11.2016. године Одлуку о одобравању средстава финансирања и динамике реализације наведеног вишегодишњег пројекта у укупном износу од 21.211.000 КМ¹⁴. Крајем 2018. године (27.12.2018. године) у складу са Одлуком о измјени Одлуке о одобравању вишегодишњег пројекта, пројекат је продужен до 2021. године¹⁵. Крајем 2019. године, 30.12.2019. године, Савјет министара БиХ је донио Одлуку о измјенама и допунама Одлуке о одобравању средстава финансирања и динамике реализације вишегодишњег пројекта којом је измијењена динамика реализације пројекта и извори финансирања пројекта.

Укупно расположива средства у 2019. години за овај пројекат износила су 12.067.000 КМ од чега су 7.067.000 КМ средства пренесена из 2018. године, а 5.000.000 КМ су средства обезбијеђена реструктурисањем буџета крајем 2019. године у складу са Одлуком Савјета министара БиХ о измјени и допуни Одлуке о вишегодишњем пројекту од 30.12.2019. године¹⁶. Савјет министара БиХ је, на приједлог Министарства, донио Одлуку о измјени Одлуке о вишегодишњем пројекту Осигурање и унапређење оперативности моторних возила Оружаних снага БиХ са периодом реализације 2016 – 2018. година према којој се период реализације пројекта продужава до 2021. године.

Набавка хеликоптера: Савјет министара БиХ је 22.12.2017. године донио Одлуку о вишегодишњем пројекту набавке хеликоптера за Министарство одбране и Оружане снаге БиХ¹⁷. Овом Одлуком одобрена је набавка два хеликоптера укупне вриједности 65

¹¹ Службени гласник БиХ, број 103/13

¹² Службен гласник БиХ број 2/18

¹³ Службени гласник БиХ, број 5/16

¹⁴ Службени гласник БиХ, број 94/16

¹⁵ Службени гласник БиХ, број 5/19

¹⁶ Службени гласник БиХ, број 13/20

¹⁷ Службени гласник БиХ, број 2/18

милиона KM у циљу осигурања и унапређења оперативности хеликоптера Оружаних снага БиХ за вршење законом прописаних мисија. Пројекат ће се реализовати у периоду 2018 – 2021. година, уз финансијску помоћ Владе Сједињених Америчких Држава¹⁸. У марту 2019. године Савјет министара БиХ је донио Одлуку о измјени Одлуке о вишегодишњем пројекту набавке хеликоптера за Министарство одбране и Оружане снаге БиХ којом је брисана ријеч два хеликоптера¹⁹. Наведеном одлуком Савјета министара БиХ је дефинисано да је динамика финансирања из буџетских средстава условљена усвојеним Глобалним оквиром фискалног биланса и политика у БиХ за средњорочни период. Такође је наведено да уколико Министарство одустане од овог пројекта, учешће из буџетских средстава ће се у цијелости потраживати од Владе САД-а ради наплате истих на Јединствени рачун трезора. Са 31.12.2019. године укупна обезбијеђена буџетска средства за овај пројекат износила су 8.874.800 KM. Средства су углавном обезбијеђена преструктурисањем одобреног буџета Министарства у периоду 2017 – 2019. година у складу са одлукама Савјета министара БиХ. Укупна реализована средства су износила 7.500.000 KM. Министарство је 13.12.2019. године потписало Уговор са Владом САД-а за набавку и испоруку четири хеликоптера процијењене вриједности 38.539.378 USD, од чега је учешће Владе САД-а 30,6 милиона USD, а остатак учешће буџетских средстава Министарства.

ПРЕПОРУКА 4

Како се ради о пројектима од стратешке важности за осигурање оперативности Оружаних снага БиХ, у складу са утврђеном мисијом у Закону о одбрани БиХ, Министарство је дужно да и у наредном периоду максималну пажњу посвети ефикасној реализацији наведених пројеката.

ВКУ-Програм "Перспектива": Министарство од 2014. године имплементира властити „Перспектива“ програм транзиције и збрињавања отпуштеног персонала Министарства и Оружаних снага БиХ у циљу што брже реинтеграције из војног у цивилни живот. Савјет министара БиХ је у 2016. години донио Одлуку о удруживању средстава из буџета Министарства у вишегодишњи пројекат транзиције и збрињавања отпуштеног персонала Министарства и Оружаних снага БиХ – Програм „Перспектива“ за период 2016 – 2020.²⁰ Укупно расположива средства у 2019. години за овај пројекат износила су 917.556 KM од чега су пренесена средства из 2018. године 892.556 KM, а 25.000 KM су средства одобрена Законом о буџету за 2019. годину. Укупна реализација у 2019. години износила је 12.667 KM. Ниска реализација средстава последица је измјена Закона о служби у Оружаним снагама²¹ којима се помјерила старосна граница за рад војника у ОС са досадашњих 35 година, односно 38 година на 40 година старости и 20 година војне службе.

Везано за вишегодишње капиталне пројекте Министарства, и даље су на снази одлуке које је Савјет министара БиХ донио 30.12.2015. године за сљедеће вишегодишње пројекте:²² У наведеним одлукама дефинисано је да ће средства за финансирање и динамика финансирања бити регулисани посебним одлукама Савјета министара БиХ. До 31.12.2019. године обезбијеђен је дио неопходних средстава за наведене пројекте (Пројекат Осигурања и унапређења оперативности хеликоптера Оружаних снага БиХ и Пројекат Осигурања и унапређења оперативности моторних возила Оружаних снага БиХ).

¹⁸ Службени гласник БиХ - Међународни уговори, број 1/01

¹⁹ Службени гласник БиХ, број 34/19

²⁰ Службени гласник БиХ, број 74/16

²¹ Службени гласник БиХ број 38/18

²² Службени гласник БиХ број 5/16

5.2 Преглед прихода и примитака

Министарство је планирало у 2019. години остварити буџетске приходе у укупном износу од 208.512 КМ и то по основу изнајмљивања простора.

У финансијским извјештајима за 2019. годину, исказани су приходи у укупном износу од 373.467 КМ. Приходи од рефундације боловања остварени су у износу од 359.693 КМ, приходи од прекршајног гарантног отпуста остварени су у износу од 11.140 КМ и приходи од осталих казни износили су 2.634 КМ. Планирани приходи од изнајмљивања простора нису уопште остварени.

Министарство није у текстуалном дијелу годишњег финансијског извјештаја за 2019. годину образложило извршење прихода нити објаснило узроке непропорционалног извршења плана прихода, иако је то Инструкцијом за сачињавање годишњег извјештаја о извршењу Буџета буџетских корисника за период од 01.01. до 31.12.2019. године Министарства финансија и трезора БиХ захтијевано од свих буџетских корисника који остварују приходе. Министарство није навело активности које је предузело на наплати потраживања, што је такође према Инструкцији било дужно учинити. Оваквим поступањем финансијско пословање и извјештавање Министарства се чини мање транспарентним.

5.3 Биланс стања

У билансу стања на 31.12.2019. године исказана су укупна средства у износу од 126.787.050 КМ. Укупне обавезе са изворима средстава исказане су у износу од 152.520.396 КМ. Значајне ставке биланса стања односе се на: новчана средства (149.545 КМ), краткорочна потраживања (737.207 КМ), интерне финансијске односе (81.099 КМ), неотписану вриједност сталних средстава (125.819.199 КМ), краткорочне текуће обавезе (4.829.560 КМ), обавезе према запосленима (21.117.357 КМ) и краткорочна разграничења (754.280 КМ).

Биланс стања приказан је у Табели II у прилогу Извјештаја.

5.3.1 Средства

Краткорочна потраживања исказана у Главној књизи и Билансу стања на 31.12.2019. године износе 737.207 КМ и састоје се од потраживања од правних лица (739.119 КМ) од којих се на потраживања за испоручене робе у услуге према фирми ДЕЛИКОМАТ односи 634.329 КМ, на потраживања за унапријед плаћену робу и услуге – авансе 104.791 КМ и остала потраживања – 1.912 КМ.

Ненаплаћена потраживања за испоручену робу и услуге од правних лица: Министарство још увијек није наплатило потраживања од предузећа ДЕЛИКОМАТ д.о.о. Томиславград, за услуге давања у закуп простора за постављање самоуслужних апарата за топле и хладне напите и апарате са кондиторским производима у просторијама на локацијама Министарства и Оружаних снага по Уговору број 11-03-26-2313-27/15 од 05.08.2016. Према подацима из Главне књиге, укупан износ потраживања на 31.12.2019. године износио је 634.329 КМ. У текућој години није евидентирана нити једна уплата по овом основу. Министарство је почетком 2019. године путем Правобранилаштва БиХ поднијело тужбу ради наплате наведених потраживања.

ПРЕПОРУКА 5

Министарство треба успоставити ефикасан систем интерних контрола везано за наплату потраживања. Како би се избјегле овакве ситуације у будућем периоду, потребно је анализирати разлоге и околности насталог потраживања те утврдити одговорности за настале пропусте.

Потраживања за унапријед плаћену робу и услуге - аванси (104.791 KM) се највећим дијелом односе на потраживања од добављача TP3 – Технички ремонтни завод Хаџићи (99.524 KM) које датира од фебруара 2010. године.

Група конта **Остала потраживања (-1.912 KM)** имају негативан салдо због негативног салда на контима потраживања за рефундацију накнада за боловање (-251.589 KM), потраживања за преплаћене порезе и доприносе (-951 KM), потраживања за штете од осигуравајућих друштава (-7.149 KM) те на конту прелазни рачун потраживања (-102.022 KM), што није у складу са рачуноводственим правилима и принципима те на овај начин постоји и необјективан приказ укупних потраживања јер потраживања која имају негативан салдо умањују укупна потраживања, тако да су укупна потраживања приказана у износу мањем за 361.711 KM. Наведено је углавном посљедица неевидентирања потраживања у Главној књизи трезора те нередовног савјављања потраживања са уплатама на Јединствени рачун трезора. Значајан износ потраживања је евидентиран у фебруару 2020. године, након сачињавања извјештаја пописне комисије и након што су иста и реализована (наплаћена). У оквиру Осталих потраживања евидентирана су потраживања за дате аконтације за службени пут (211.108 KM), потраживања од војно-дипломатских представника у иностранству (134.516 KM), потраживања од радника за мањкове (10.853 KM) и остала потраживања (3.322 KM).

Како би исказана салда на билансним позицијама била тачна и одражавала стварно стање, сматрамо да је потребно унаприједити сарадњу и координацију између свих организационих јединица које су укључене у овај процес на било који начин. Посебно организационе јединице које стварају трошкове и подносе захтјеве за рефундације по било ком основу требају водити рачуна о благовременом подношењу захтјева за рефундацију и достављању истих на евидентирање у Главну књигу. Предуслов за ефикасну наплату потраживања те минимизирање ризика застаре потраживања је исправно евидентирање потраживања.

Потраживања за рефундацију накнада за боловање (-251.589 KM): Негативан салдо је углавном посљедица неевидентирања потраживања у Главној књизи те нередовног савјављања потраживања са уплатама на Јединствени рачун трезора углавном у претходним годинама. Ревизијом је констатовано, као и претходних година, да се ова потраживања евидентирају углавном накнадно, након што су наплаћена, што није у складу са рачуноводственим правилима и има за посљедицу наведену ситуацију. У фебруару 2020. године у сарадњи са Министарством финансија и трезора БиХ значајан износ (359.693 KM) је евидентиран под датумом 31.12.2019. године као потраживања из 2016. и 2017. године и приход након што је утврђено да су иста и наплаћена у претходним годинама. Иако Одсјек за обрачун плата и накнада води интерне евиденције трошкова боловања, поднесених захтјева и донесених рјешења од стране надлежних ентитетских и кантоналних завода, Министарство нема стање потраживања по овом основу за сваки завод појединачно нити у интерним евиденцијама нити у Главној књизи. Министарство се у 2019. години обраћало Министарству финансија и трезора БиХ за отварање субаналитичких шифри за сваки завод како би се и у Главној књизи водила потраживања за сваки завод појединачно, али исто још није омогућено. Такође, један од разлога

отежаног праћења и савњавања је и чињеница да заводи касне са доношењем рјешења и уплатама, затим поједини заводи врше уплате за више рјешења без позивања на иста и без достављања спецификација на шта се уплата односи, што су све отежавајуће околности за вођење евиденција и савњење стања са заводима.

ПРЕПОРУКА 6

Неопходно је редовно вршити савњење потраживања и уплата по истим те правовремено предузимати све неопходне активности како би се потраживања Министарства и наплатила.

За потраживања чија се салда понављају из године у годину треба преиспитати оправданост и застарјелост истих те сходно важећој регулативи предузети одговарајуће активности.

Стална средства: У пословним књигама Министарства евидентирана су улагања у објекте и опрему која су извршена из буџета и донаторских средстава од датума када је основано Министарство, као и дио процијењене вриједности наслијеђене имовине.

Стална средства Министарства евидентирана су у укупном износу од 125.819.199 КМ, а састоје се од: грађевина – вањска освјетљења, тротоари и ограде (129.996 КМ) и монтажних објеката (28.616 КМ), опреме (368.469.849 КМ), сталних средстава у облику права (3.015.705 КМ), средстава у припреми (21.631.768 КМ), средстава ван употребе (1.170.943 КМ) и исправке вриједности сталних средстава (- 268.627.678 КМ).

Средства у припреми (21.631.768 КМ): Салдо у износу од 16.355.715 КМ евидентиран на конту „Припрема и изградња осталих зграда“ по датом образложењу се највећим дијелом односи на инвестициона улагања у објекте који нису евидентирани у пословним књигама Министарства због постојеће проблематике државне имовине. Цјелокупан износ је пренесено стање из претходне године. Исказано стање konta „Опрема у припреми“ (5.268.537 КМ) по датом образложењу највећим дијелом се такође односи на инвестициона улагања у објекте који нису евидентирани у пословним књигама Министарства услјед истог проблема.

5.3.2 Обавезе

Краткорочне текуће обавезе према запосленима (21.117.357 КМ) се односе на обавезе за плате и накнаде трошкова запослених за децембар (13.934.419 КМ) те обавезе за порезе и доприносе (7.182.938 КМ).

Краткорочна разграничења (754.280 КМ) највећим дијелом се односе на разграничене приходе – односно потраживања (699.364 КМ) и остала разграничења (54.316 КМ).

Краткорочне текуће обавезе према правним лицима исказане су у износу од 4.829.560 КМ. Најзначајнији износ односи се на обавезе према добављачима (4.824.692 КМ).

Конфирмације салда: Анализом примљених конфирмација и раније достављених извода отворених ставки добављача и њиховим усаглашавањем са исказаним стањима у Главној књизи и пословним евиденцијама, те анализом прегледа неусаглашених стања са добављачима, који је сачињен у рачуноводству Министарства, констатовано је да још увијек постоје неслагања у салдима обавеза према добављачима. За примљене конфирмације или поређењем примљених ИОС-а за 12 добављача поново су установљена значајна неслагања са салдима у Главној књизи која се највећим дијелом

односе на неусаглашене обавезе према електродистрибуцијама (дуговања до 2016. године бивших ентитетских министарстава одбране, спорне обрачунате затезне камате које нису евидентирани и др.), које је потребно адекватно образложити и документовати у сарадњи с овим добављачима те утврдити да ли и у којем тачно износу представљају обавезе Министарства.

Иако је Министарство предузимало активности у процесу усаглашавања салда обавеза формирањем тима који ће радити на усаглашавању стања и одговарању на достављене ИОС-е добављача у току године, исте је потребно интензивирати у циљу уређења ове области.

ПРЕПОРУКА 7

Министарство треба да за неусаглашене обавезе према добављачима у сарадњи са истим утврди да ли и у којем тачно износу оне представљају обавезе Министарства те да се предузму даље активности у циљу коначног уређења стања по овом питању. Министарство је дужно посебну пажњу посветити неусаглашеним обавезама из ранијег периода, а које се највећим дијелом односе на обавезе према електродистрибуцијама.

5.3.3 Попис средстава и обавеза

На основу одлуке о редовном годишњем попису имовине, потраживања и обавеза у Министарству и Оружаним снагама БиХ те наредбе начелника Заједничког штаба Оружаних снага БиХ, извршен је попис средстава, залиха материјала и ситног инвентара, потраживања и обавеза. Пописом је обухваћена цјелокупна перспективна покретна имовина, неперспективна покретна имовина, новчана средства у благајнама, средства дата и примљена на привремену употребу те објекти на перспективним локацијама. Одлуком министрице од 7.11.2019. године именоване су Централна пописна комисија, Комисија за координацију, Комисија за попис сталних средстава у Министарству, Комисија за попис залиха и ситног инвентара у Министарству и Комисија за попис новчаних средстава и еквивалената новца, потраживања и обавеза. Наређењем начелника Заједничког штаба Оружаних снага БиХ регулисано је провођење пописа у Оружаним снагама БиХ. Комисије су урадиле појединачне извјештаје о попису сталних средстава на 31.12.2019. године. Извршен је обрачун амортизације појединачно по сваком сталном средству.

Попис је извршен на основу Упутства о попису – инвентарисању у Министарству и Оружаним снагама БиХ²³. Централна пописна комисија је сачинила Извјештај о извршеном инвентарисању у Министарству и Оружаним снагама БиХ за 2019. годину. Извјештај садржи информације о начину на који је организован попис, шта је обухваћено пописом, стање обавеза и потраживања, стање новчаних средстава у благајни Министарства и благајнама у Оружаним снагама БиХ, рекапитулације мањкова и вишкова у Министарству и Оружаним снагама БиХ, преглед материјалних средстава за расходовање, попис објеката, преглед позајмљених средстава, преглед неперспективних материјалних средстава у ОС, преглед неслагања на обрачуну, информације о проблемима са којима су се сусретале пописне комисије те приједлог мјера за унапређење процеса пописа у наредном периоду. Одлуком о прихватању резултата инвентарисања у Министарству и ОС БиХ за 2019. годину од 17.2.2020. године

²³ Упутство број 12-02-2-1178/12 од 09.03.2012. године

руководство Министарства је прихватило Извјештај Централне пописне комисије о извршеном попису – инвентарисању за 2019. годину.

Напомињемо како нисмо присуствовали извршеном попису имовине и обавеза. Ревизију смо извршили накнадним прегледом пописне документације, извјештаја пописних комисија и одлука у вези са извршеним пописом.

Попис имовине у Оружаним снагама Босне и Херцеговине: У складу са важећим прописима, Оружане снаге су извршиле редовни годишњи попис имовине. Активности на провођењу пописа покренуте су благовремено, још средином октобра 2019. године. Сачињен је План рада и контроле који је и реализован у складу са утврђеним роковима. На нивоу Оружаних снага, укупно су била ангажована 774 лица у 236 координационих и пописних комисија.

Пописана су новчана средства у 13 благајни у заповједништвима и јединицама Оружаних снага. Пописом нису утврђена одступања од књиговодственог стања. Надаље, пописана су стална средства, ситан инвентар и залихе у заповједништвима и јединицама Оружаних снага, средства у војним мисијама, средства дата на привремено кориштење унутар и ван структура Оружаних снага те средства примљена на привремено кориштење.

Такође, пописана је непокретна имовина, односно објекти за смјештај људства, складишта и вишенамјенски објекти на локацијама које су окарактерисане као перспективне. Пописом су утврђени подаци о величини, спратности, локацији, намјени и кориснику објекта. Књиговодствена евиденција ових објеката не евидентира се на нивоу Оружаних снага.

Након извршеног физичког пописа, Комисија за координацију је запримила, прегледала и објединила појединачне извјештаје пописних комисија те извршила обрачун инвентуре. Након обрачуна инвентуре, на нивоу јединица Оружаних снага анализирано је књиговодствено и стварно стање средстава, утврђене разлике (мањак и вишак) те сачињена потребна документација за покретање поступка. Констатоване су одређене слабости и потешкоће у провођењу пописа, али је у коначници оцијењено како је попис обављен квалитетно и у складу са важећим правилима. У циљу унапређења наредних циклуса инвентарисања Комисија за координацију је дала одређене препоруке. Посебно истичемо препоруку да се након усвајања резултата пописа благовремено покрене и доврши процес расхоровања сталних средстава јер се непровођењем процеса расхоровања непотребно троше ресурси и ствара нетачна слика о материјалним средствима. Приједлогом за расхоровање Оружаних снага за 2019. годину обухваћено је 5.667 ставки разних материјалних средстава. Резултати пописа су прихваћени Одлуком о прихваћању резултата инвентарисања у Министарству и Оружаним снагама за 2019. годину од 17.02.2020. године те су задужене одговарајуће организационе цјелине да изврше потребне радње како би се књиговодствено стање ускладило са стварним. Министарство није у текстуалном дијелу годишњег финансијског извјештаја за 2019. годину образложило стања сталних средстава у облику ствари и права након проведеног пописа, иако је то у складу са Инструкцијом за сачињавање годишњег извјештаја о извршењу Буџета буџетских корисника за период од 01.01. до 31.12.2019. године Министарства финансија и трезора БиХ било обавезно доставити.

Попис сталних средстава Министарства: За попис сталних средстава Министарства именована је посебна комисија од пет чланова. Комисија је извршила попис, утврдила вишкове и мањкове по попису и сачинила Извјештај. Попис је извршен на основу

пописних листи из модула сталних средстава по канцеларијама и осталим просторијама у згради сједишта Министарства те магацину.

Попис потраживања: Попис потраживања извршила је именована Комисија за попис новчаних средстава, потраживања и обавеза. Према извјештају о попису, попис потраживања је извршен са стањем 31.12.2019. године према подацима у Главној књизи на 11.02.2019. године. Комисија је констатовала да у моменту пописа нису биле извршене све припремне радње те проведена сва књижења.

С обзиром на то да су и после 11.02.2020. године вршена књижења, на контима потраживања постоје разлике у стањима потраживања које је констатовала пописна комисија у односу на стања исказана у Главној књизи и билансу стања. Највеће одступање постоји на групи konta Остала потраживања на којој је пописна комисија констатовала стање – 642.366 KM без аналитичке структуре потраживања према лицима (правним и физичким) на која се потраживања односе, док је у коначној Главној књизи стање исказано у износу -1.912 KM. Такође у Извјештају пописне комисије нису наведена потраживања од органа у износу од 81.099 KM која се односе на потраживања од Дирекције за цивилно зракопловство БиХ – САР мисија.

Поред наведеног, пописна комисија није разматрала квалитативни аспект потраживања са становишта оправданости и застарјелости истих, с обзиром на то да се стања појединих потраживања у Главној књизи дуже времена не мијењају (нпр. потраживања за испоручене робе и услуге према фирми Деликомат, потраживања за унапријед плаћену робу и услуге (аванси) од ТРЗ- Технички ремонтни завод Хаџићи (99.524 KM) које датира од фебруара 2010. године, потраживања од радника за мањкове (10.853 KM), потраживања од VDI (37.905 KM)).

Попис потраживања и обавеза није био свеобухватан јер су књижења вршена и након извршеног пописа. Попис потраживања и обавеза је, у принципу, подразумијевао само преписивање стања по контима из Главне књиге без упоређивања истог са стварним стањем те испитивањем оправданости исказаних салда на појединим контима (као нпр. застарјелост потраживања и сл.).

ПРЕПОРУКА 8

Министарство је дужно да поред пописа сталних средстава и залиха пажњу посвети и попису потраживања и обавеза, предузме потребне мјере на рјешавању и унапређењу констатованих слабости те у потпуности реализује активности које су наведене у Одлуци о прихватању резултата инвентарисања у Министарству одбране БиХ и ОС БиХ. И даље напомињемо да је за ефикасно и ефективно провођење свих пописних активности потребно ажурно књиговодство и квалитетне припремне активности, односно потребно је обезбиједити да су прије пописа сва неопходна књижења на билансним позицијама проведена, а евентуална одступања стварног стања утврђеног пописом у односу на књиговодствено стање треба констатовати пописна комисија те након тога провести одговарајућа књижења.

5.3.4 Статус покретне перспективне и неперспективне војне имовине бивших министарстава одбране Републике Српске и Федерације БиХ

Покретна перспективна војна имовина: На основу Закона о одбрани, Споразума о коначном располагању свим правима и обавезама на покретној имовини која ће и даље служити за потребе одбране те интерних одлука о окончању процеса процјене и

укњижења покретне имовине, Министарство је у 2019. години наставило с активностима процјене и укњижбе перспективне војне имовине. Одговорност за процјену материјалних средстава је на Министарству, а у процесу ревизије се нисмо упуштали у појединачне процјене вриједности истих. Иако су се крајњи рокови за окончање овог процеса више пута помјерали, као коначни рок утврђен је 31.07.2019. године. Министарство је до овог датума успјело довршити преостале активности у вези са процјеном покретне имовине. Наиме, презентовани су нам докази како је Министарство процијенило и укњижило средства пјешачког и топничког наоружања те радионичке опреме укупне вриједности око 56.000.000 КМ. Овим је дуготрајан и обиман процес процјене и евидентирања покретне перспективне имовине довршен.

Покретна неперспективна војна имовина: Покретна неперспективна војна имовина је власништво ентитета, иако Министарство одвојено чува ову имовину у својим складиштима коју пописује и природно усаглашава с материјалним евиденцијама. Процес поврата материјалних средстава Влади Федерације и Влади Републике Српске је у завршној фази. Наиме, предато је на кориштење ентитетима преко 99% ставки имовине.

5.4. Преглед динамике запошљавања

Према прегледу динамике запошљавања у периоду од 01.01. до 31.12.2019. године, у Министарству је планирано 10.011 запослених, колико је и одобрено Законом о буџету институција БиХ и међународних обавеза БиХ за 2019. годину. Укупан број запослених на крају извјештајног периода био је 9.710. Од тог броја, 867 се односи на цивилна лица, а 8.843 на професионална војна лица.

Током године, у Министарству и Оружаним снагама БиХ је извршен пријем 759 лица и то 51 цивилно и 708 професионалних војних лица. У истом периоду Министарство је по разним основама напустило 538 лица и то 79 цивилних лица те 459 професионалних војних лица. Преглед динамике запошљавања укључује и интерне премјештаје и унапређења. Током године, у Министарству и Оружаним снагама је извршен пријем 377 лица и то 78 цивилних и 299 професионалних војних лица. Динамиком је приказан одлив 611 запослених током 2019. године. Динамика запошљавања укључује и интерне премјештаје и унапређења.

Министарство је провело оцјењивање државних службеника за 2019. годину, а у априлу 2020. године је завршено и оцјењивање запосленика за 2019. годину.

6. ЈАВНЕ НАБАВКЕ

Министарство је у складу са Законом о јавним набавкама 06.02.2019. године донијело План јавних набавки за 2019. годину те током године извршило пет измјена плана. Поступке јавних набавки проводе комисије формиране посебно за сваки поступак јавне набавке.

Министарство је планирало провести јавне набавке у вриједности од 16.542.820 КМ. Проведено је 127 поступака јавних набавки укупне вриједности 16.499.522 КМ, од чега: 30 отворених поступака у вриједности од 13.770.747 КМ, 12 конкурентских поступака у вриједности од 329.602 КМ, четири преговарачка поступка у вриједности од 457.239 КМ, три поступка Анекса II у вриједности од 1.543.793 КМ, један поступак примјеном изузећа од Закона о јавним набавкама у износу од 26.828 КМ те 77 директних поступака у вриједности од 371.586 КМ. Такође, Министарство је у текућој години провело преговарачки поступак са објавом обавјештења за набавку возила у оквиру

вишегодишњег пројекта „Осигурање и унапређење оперативности моторних возила Оружаних снага Босне и Херцеговине“ са периодом реализације 2016 – 2021. те са добављачима закључило оквирне споразуме у вриједности од 14.155.689 КМ.

Понуђачи су у току 2019. године уложили укупно 52 жалбе. На тендерску документацију се односи 15 жалби, од чега је 10 дјелимично или потпуно основано, а 37 се односи на одлуку уговорног органа, од чега 16 дјелимично или потпуно основаних.

Предметом ревизије биле су одређене, финансијски значајне и, према професионалној процјени ревизора, ризичније процедуре јавних набавки. На основу ревидираних процедура јавних набавки проведених у 2019. години, наводимо општа запажања и слабости у процесу јавних набавки:

- Министарство не посвећује довољно пажње истраживању тржишта, односно исто није документовано на адекватан начин. Обавеза истраживања и документовања дефинисана је између осталог и Правилником о планирању, организовању и извршавању логистичких потреба у Министарству одбране и Оружаним снагама Босне и Херцеговине који је донесен у 2018. години.
- Министарство није у свим случајевима адекватно извршило процјену вриједности јавних набавки. Процедуре јавних набавки у којима су цијене достављених понуда значајно прелазиле процијењену вриједност набавке су поништене, а у случају да понуђена цијена није значајно прелазила процијењену вриједност извршена је прерасподјела средстава и процедуре су окончане уговором (набавка резервних дијелова за хеликоптере, набавка горива).
- Пропусти приликом дефинисања техничких и економских параметара неопходних за успјешну реализацију набавки прописаних Законом о јавним набавкама у БиХ, чиме се Министарство излаже повећаном ризику од улагања жалби и поништења поступака набавки.
- Уочено је кашњење у покретању појединих процедура јавних набавки (реферат), што производи пробијање дефинисаних рокова (млазно гориво, материјал за поправку и одржавање зграда, набавка резервних дијелова за теретна моторна возила, услуге осигурања моторних возила, услуге штампања итд.).
- Значајан временски период протекне од тренутка припреме, израде и одобравања тендерске документације до процеса уговарања, односно потписивања уговора с изабраним понуђачем (набавка авиокарата, набавка хране, горива, робе класе II, услуга поправке хеликоптера, резервних дијелова за хеликоптере и др.).
- Комисија за јавне набавке није у свим случајевима цијенила достављене доказе у складу са захтјевима дефинисаним у тендерској документацији, што је резултовало жалбама понуђача те поништавањем одређених поступака (набавка лож уља, набавка хране, набавка горива, набавка услуга ремонта склопова за хеликоптере).
- Министарство је предвидјело провођење е-аукције за поступке јавних набавки код којих се користи најнижа цијена као критеријум за додјелу уговора за 55% од укупно планираних поступака јавних набавки, што није у складу са одредбама Правилника о условима и начину кориштења е-аукције. Наведеним правилником

дефинисано је да су Уговорни органи дужни предвидјети провођење е-аукција за најмање 80% поступака јавних набавки у 2019. години.

ПРЕПОРУКА 9

Министарство треба ускладити планирани број поступака јавне набавке за које се планира провести е-аукција са одредбама Правилника о условима и начину кориштења е-аукције.

ПРЕПОРУКА 10

Процјену вриједности јавних набавки треба вршити на одговарајући начин, уз претходно истраживање тржишта, како се не би беспотребно резервисала средства у случајевима прецијењене набавке односно поништавали поступци у случају подцијењене вриједности набавке.

ПРЕПОРУКА 11

Посветити више пажње планирању јавних набавки те благовременом покретању и провођењу како би се обезбиједило несметано снабдијевање Министарства и Оружаних снага потребним робама и услугама.

ПРЕПОРУКА 12

Именоване комисије у поступцима јавних набавки треба да посвете дужну пажњу приликом прегледа достављених понуда водећи рачуна о испуњености услова из тендерске документације, како би се смањио број жалби понуђача, а тиме избјегло и продужавање самих поступака набавки.

6.1. Набавка хране (Класа I)

Процедура избора најповољнијег добављача за набавку хране процијењене вриједности 2.709.495 KM без ПДВ-а проведена је отвореним поступком који је садржавао 19 лотова. Нити за један лот није тражена гаранција за озбиљност понуде, с обзиром на то да је процијењена вриједност лота за једну годину испод 100.000 KM. Међутим, процедура набавке је проведена и оквирни споразуми су закључени за период од три године. Процијењена вриједност за три године за поједине лотове (10 од 19 лотова) прелази износ од 100.000 KM те се у складу са чланом 61. став 2. Закона о јавним набавкама могла тражити гаранција за озбиљност понуде. Ово посебно истичемо из разлога што је за лот 19 Млијеко, павлака и јогурт локација Бања Лука након проведене процедуре и избора најповољнијег добављача исти одустао од уговора. Као разлог одустајања понуђач је навео промјене на тржишту те би преузимање уговорних обавеза за њега изазвало финансијске губитке. С обзиром на то да није тражена гаранција за озбиљност понуде, Министарство није имало механизам да заштити своје интересе, односно да обезбиједи континуитет у набавци прехранбених производа за Оружане снаге.

ПРЕПОРУКА 13

Министарство треба захтијевати инструменте осигурања понуде у случајевима дефинисаним Законом о јавним набавкама како би се умањио ризик од непрофесионалног понашања понуђача.

6.2. Набавка моторних возила

Поступак јавне набавке службених специјализованих возила за потребе Оружаних снага БиХ, као вишегодишњи пројекат, покренут је у августу 2018. године, на основу Реферата за уговарање набавке од 17.07.2018. године, Реферата о измјенама и допунама Реферата за уговарање набавке возила и Одлуке о покретању поступка набавке роба у области одбране и безбједности од 20.07.2018. године. Одлуком је дефинисано да се поступак јавне набавке проведе путем преговарачког поступка са објавом обавјештења о набавци у складу са Законом о јавним набавкама и Правилником о додјели уговора у подручју одбране и безбједности. Предмет јавне набавке су возила подијељена на 28 лотова. Поступак је првобитно проведен 2018. године и исти је поништен Рјешењем Канцеларије за разматрање жалби број ЈН2-01-07-1-689-6/18 од 24.01.2019. године. Поновљени поступак је покренут 29.03.2019. године и садржавао је 21 лот. Укупна вриједност предметне набавке је 18.129.059 КМ без ПДВ-а (21.211.000 КМ са ПДВ-ом). Поступак набавке је проведен дјелимично, уз три жалбе понуђача Premier Febeco д.о.о. Мостар, која је одбијена, те Транстурист д.д. Тузла и Мipex Ауто д.о.о. Сарајево које су одбачене. До краја 2019. године комплетирањем поступка за 21 лот, утрошено је 11.158.710 КМ без ПДВ-а (14.155.689 КМ са ПДВ-ом). Преостали износ од 7.055.300,00КМ са ПДВ-ом Министарство планира утрошити у 2020. години на реализацију преосталог дијела набавке у складу са пројектом.

Као законски основ за провођење преговарачког поступка са објавом обавјештења о набавци наведен је Закон о јавним набавкама у БиХ (члан 8. став 3.) и Правилник о додјели уговора у области одбране и безбједности (члан 1. став 3. и члан 7. став 1.). Наведеним Правилником је дефинисано да се набавка роба и услуга од стратешке важности за одбрану и безбједност Босне и Херцеговине (оружје, војна опрема у коју улазе и копнена возила, роба двојне и посебне намјене за потребе одбрамбено-безбједносних институција) уређује овим Правилником те да уговорни орган може бирати између ограниченог поступка и преговарачког поступка с објавом обавјештења. Увидом у документацију нисмо се могли увјерити да се сва возила која су предмет набавке могу сврстати у возила која третира овај Правилник и примијенити изабрани поступак јавне набавке (нпр. лот 8, 14 и 18).

Министарство је за сва набављена возила захтијевало сет додатних гума и обуку особља министарства/оружаних снага, у смислу сервисирања набављених возила, а што је према мишљењу ревизије посебан поступак јавне набавке те је исти требао бити проведен одвојено од предметне набавке. Набавка гума се врши посебним поступком набавки роба те не може бити дијелом набавке возила. Као разлог заједничког провођења набавке уговорни орган је навео постојање ограничења везано за процес планирања и уговарања те избјегавање ризика неизвјесности у погледу одржавања возила и кориштења са неадекватним гумама (љетне гуме у зимском периоду и обрнуто).

Увидом у техничке спецификације возила по лотовима констатовали смо да исте могу указивати на евентуално преферирање предмета набавке у појединим лотовима (уговорни орган је захтијевао спецификације малих распона, на примјер радну запремину мотора, за поједина возила је захтијевана ширина, док за нека и ширина и висина и дужина - лот 2, 8 и 14). Узимајући у обзир да је на чак шест лотова само један понуђач прошао квалификацију, те да су набављена различита возила из гаме само једног произвођача ревизија не може са безбједношћу тврдити да је остварена правична конкуренција у смислу члана 3. и члана 44. став (3) Закона о јавним набавкама БиХ.

Двије групе понуђача су одабране као најповољније у укупно 12 од 21 лота. Група понуђача М.Р.М. д.о.о. Љубушки и Porsche БХ д.о.о. Сарајево су изабрани за најповољније понуђаче у осам од укупно 21 лотова, те укупна вриједност свих склопљених уговора са овим понуђачима износи 8.842.710 КМ без ПДВ-а, односно 10.345.971 КМ са ПДВ-ом (преко 65% укупно реализованих средстава). Наведени понуђачи су, као најповољнији, одабрани за лотове 1, 2, 3, 4, 5, 8, 11 и 14 те били једини квалификовани понуђачи у поступку.

Група понуђача MIPEX д.о.о. Бања Лука, PESCOP д.о.о. (Србија) и ВОЛВО д.о.о. Нови Бановци (Србија) су одабрани као најповољнији понуђачи у поступку јавне набавке за пет лотова, и то лотови 16, 17, 18, 20 и 21, са укупном вриједности свих пет лотова 3.809.707 КМ са ПДВ-ом.

ПРЕПОРУКА 14

Техничке спецификације возила требају да буду такве да омогућавају учешће других произвођача возила како би се остварила конкуренција и могућност такмичења међу понуђачима, а тиме и повољније цијене роба.

ПРЕПОРУКА 15

Министарство је обавезно обезбиједити досљедну примјену прописа из области јавних набавки при провођењу поступака јавних набавки службених возила с циљем најефикаснијег кориштења јавних средстава у вези са предметом набавке и његовом сврхом.

7. ОСТАЛО

7.1. ИТ ревизија

Пројекат успоставе електронске подршке пословним процесима DMS: Уговор за имплементацију Пројекта успоставе електронске подршке пословним процесима на бази Oracle Web Content Servera је закључен 23.12.2014. године у износу од 245.051 КМ са ПДВ-ом. У радно окружење Министарства и ОС БиХ током 2017. године извршен је трансфер четири од седам апликативних модула: Модул генералних регистара (е-Регистри), Модул вршења канцеларијског пословања у електронској форми (е-Писарница), Модул обраде налога за службена путовања у електронској форми (е-Путовања) и Модул електронске подршке састанцима и сједницама у Министарству и ОС БиХ (е-Сједнице). Преостала три модула, модул електронске подршке јавним набавкама (е-Набавке), модул електронске обраде фактура (е-КУФ) и модул за електронску подршку

планирања потреба и буџета (е-ПиБ) су крајем 2018. године стављени у радно окружење Министарства и ОС БиХ. Према записнику о пријему система електронске подршке пословним процесима, понуђач је развио предметне модуле у складу са спецификацијама.

Тестирањем рада модула, уочено је да исти не подржавају у цијелости потребе пословних процеса за које су развијени, јер је у међувремену дошло до промјена процедура у тим пословним процесима или одређене функционалне потребе нису препознате код исказивања захтјева за развој система. У протеклом периоду извршен је импорт артикала у модул набавки па је исти сада спреман за потпуно тестирање. Поред тога, модул е-КУФ не располаже тренутно подацима о новим уговорима (који треба да се генеришу у модулу набавки) како би се могао у цијелости тестирати. Кроз кориштење логистичко-финансијских модула уочено је низ проблема у раду апликације, који могу да утичу на тачност података и који су проузроковали одређене застоје у изради планских докумената. До краја 2019. године текао је гарантни рок у оквиру којег је било предвиђено отклањање уочених недостатака на систему. Сви до сада уочени проблеми нису отклоњени, а уколико се не изврше дораде у систему неће моћи бити подржани у потпуности пословни процеси за које је намијењен. Поред чињенице да се модули не могу користити за намијењене пословне процесе, постоји ризик да сви извјештаји који се генеришу нису у потпуности тачни. Претходно наведено за посљедицу има недовољно функционалан, а потом и неекономичан систем. Министарство је планирало средства за склапање уговора о одржавању овог система у 2020. години.

ПРЕПОРУКА 16

Министарство треба успоставити функционалан DMS систем који ће у цијелости подржати потребе пословних процеса за које је намијењен.

Видеоколаборациони систем: Средства у износу од 360.000 КМ са ПДВ-ом планирана за видеоколаборациони систем нису реализована у периоду од 2016. до 2018. године. На то је највише утицао дуг жалбени поступак којим је крајем 2018. године поништена ова процедура јавне набавке. Кашњење у провођењу процедура јавних набавки за посљедицу може имати, и има, нереализацију буџетских средстава у предвиђеном периоду, као и стварање додатног проблема обезбјеђења средстава за исте намјене у наредном периоду. У 2019. години нису била расположива буџетска средства за ову намјену. Сектор К4УИ није планирао средства за набавку овог система у 2020. години.

Управа за комуникације и информатичке системе Заједничког штаба ОС БиХ је имплементирала опрему за видеоколаборацију набављену путем донираних средстава на шест значајнијих локација гдје су смјештене веће јединице. Овим је пројекат видеоколаборације покрио најзначајније локације.

ПРЕПОРУКА 17

Министарство треба процијенити потребу даљег проширења видеоколаборационог система.

Модул за праћење залиха: Министарство у оквиру информационог система финансијског управљања (ИСФУ), користи модул за праћење залиха. Ревизијом Министарства сагледано је стање модула у односу на претходни период и дате препоруке. Почетком 2019. године све залихе су пребачене у нови систем.

Пресликавање стања нових залиха из складишта у модул залиха условљено је комплексном организацијом Оружаних снага БиХ и Министарства па оно може трајати и неколико седмица, што неповољно утиче на ажурност модула те отежава управљање залихама. У 2019. години није било значајних помака везаних за убрзање овог процеса. Министарство финансија и трезора БиХ донирало је одређен број рачунара у циљу увезивања и праћења стања залиха на нивоу бригада и батаљона и исти су стављени у функцију.

На основу увида у рад модула за праћење залиха, уочено је да исти вуче све податке од када је стављен у употребу тако да су сви извјештаји обимни и непрегледни јер приказују податке од 2015. године. Тренутно модул нема могућност затварања периода те отварања почетних стања. Квалитет извјештавања модула залиха тренутно не задовољава потребе Министарства што отежава рад и праћење залиха. Руковаоци у складиштима немају увид у стање залиха у модулу.

Као и до сада, пред крај 2019. године, односно прије инвентуре, вршено је сравњење ручних евиденција које се воде са стањем у модулу, а исто би требало вршити континуирано током цијеле године или путем приступа модулу од стране лица која су задужена за вођење складишта или путем достављања докумената из модула који ће пратити сваки улаз или излаз из складишта. Још увијек је присутан проблем неусклађености одређених поља у новом модулу са Упутством о књиговодству и евиденцији у Министарству и Оружаним снагама БиХ.

Узимајући у обзир значај Модула залиха за рад Министарства и Оружаних снага БиХ напомињемо да Министарство још увијек није оформило комисију ради сагледавања свих захтјева корисника и недостатака модула залиха па су и даље присутни проблеми као што су: немогућност затварања периода, недостаци у извјештавању, усклађеност са Упутством о књиговодству и евиденцији у Министарству одбране и Оружаним снагама БиХ итд.

ПРЕПОРУКА 18

Министарство је дужно предузети све потребне активности како би се оформила комисија у чијем саставу би требали да буду представници Министарства, Оружаних снага БиХ и Министарства финансија и трезора БиХ. Комисија би требала сагледати све захтјеве корисника и недостатке модула залиха, као што су немогућност затварања периода, недостаци у извјештавању, усклађеност са Упутством о књиговодству и евиденцији у Министарству и Оружаним снагама БиХ и слично те предложити конкретне мјере са јасним роковима у циљу рјешавања проблема, унапређења и што квалитетнијег рада модула залиха.

Од краја новембра 2019. године у модулу су се појавили и технички проблеми који се огледају у немогућности књижења књиговодствених промјена у модулу о којима је обавијештено Министарство финансија и трезора БиХ. У циљу превазилажења ових проблема, почетком 2020. године одржан је састанак између представника Министарства одбране БиХ и Министарства финансија и трезора БиХ те су донесени одређени закључци као основ за рјешење проблема. У периоду трајања ревизије споменути проблеми нису ријешени.

ПРЕПОРУКА 19

Новонастале техничке проблеме у модулу потребно је што прије отклонити како би се омогућио несметан рад.

Модул за управљање дуготрајном имовином: Министарство унутар ИСФУ система користи Модул за управљање дуготрајном имовином. Ревизијом Министарства сагледано је стање модула у односу на претходни период и дате препоруке.

Иако је остварен значајан помак, ни у 2019. години сва стална средства нису пребачена у нови систем па се један дио сталних средстава још води у старом систему. Разлог томе је прије свега неусклађеност постојеће номенклатуре. Да би се стална средства пренијела из старог у нови систем потребно је да се креирају приједлози нових назива средстава те се процијени њихова вриједност како би се омогућио унос у нови модул.

У споменутом процесу највећи ангажман захтијева процјена вриједности сталних средстава те највише утиче на брзину пребацивања у нови модул. Још је присутан проблем који се огледа у томе да се један број сталних средстава, залиха и ситног инвентара не води у одговарајућем модулу старог система. Споменуто отежава попис и управљање дуготрајном имовином. Проведене су одређене активности, у форми издавања наредби, а у циљу превазилажења споменутих проблема.

ПРЕПОРУКА 20

Потребно је окончати неопходне активности и сву дуготрајну имовину објединити у новом модулу за управљање дуготрајном имовином.

Уочена је потреба за квалитетнијим извјештавањем у модулу сталних средстава. Такође, исказана је потреба од стране Оружаних снага за приступ модулу сталних средстава у свим командама и јединицама Оружаних снага БиХ.

ПРЕПОРУКА 21

Потребно је оформити комисију (као што је случај и са модулом залиха), а то би могла да буде и јединствена комисија, у чијем саставу би требали да буду представници Министарства, Оружаних снага БиХ и Министарства финансија и трезора БиХ. Задаци комисије би требали бити сагледавање потреба Министарства и Оружаних снага БиХ везаних за модул сталних средстава те предлагање конкретних мјера са јасним роковима у циљу рјешавања проблема и унапређења рада у Модулу сталних средстава.

Техничка подршка за Oracle лиценце: Током 2018. године је закључен оквирни споразум и уговор, на основу којих је обезбијеђена техничка подршка за Oracle лиценце до 26.12.2019. године. Сектор за К4УИ је послао допис према Сектору за набавку и логистику у циљу правовременог продужења овог уговора. Предвиђено је да се средства резервисана за услуге одржавања софтвера е-пословање у износу од 100.000 КМ преусмјере на ову активност, али нису покретане даље активности на рјешавању овог процеса. Министарство тренутно не располаже правом кориштења техничке подршке за лиценце на којима је имплементиран DMS. Закашњело закључивање уговора за техничку подршку Oracle лиценци подразумијева да се мора платити подршка за комплетан период за који подршка није плаћена, што у наредном периоду може додатно оптеретити

буџет. Неправовремено закључивање уговора, поред тога што је неекономично, ствара ризик да систем неће имати подршку и функционалност.

ПРЕПОРУКА 22

Министарство треба предузимати радње у циљу правовремених закључења уговора за техничку подршку Oracle лиценци.

Трошкови одржавања информатичке и комуникационе опреме: Министарство и ОС БиХ имају ограничену информатичку подршку функционално-пословних процеса. Сектор К4УИ има ниску кадровску попуњеност првенствено када су у питању позиције државних службеника. Чињенице да је сектор кадровски неадекватно попуњен, организационо застарјело структурисан, уз недостатак финансијских средстава у буџету за набавку хардвера и софтвера, онемогућавају потребну динамику успоставе комуникационо-информационих система. Све претходно отежава и реализацију годишњих планова развоја, администрације и одржавања ИС, који подржавају функционално-пословне процесе.

Актуелни систем одржавања биротехничке, информатичке и комуникационе опреме у Министарству и ОС БиХ, планира се и уговара на годишњем нивоу у износу од око 270.000 КМ. Овај процес укључује набавке резервних дијелова, услуге одржавања и замјене резервних дијелова, потребна тестирања и слично. Приликом замјене резервних дијелова понуђачи своје услуге наплаћују према норма сату. Цијена норма сата за одржавање информатичке опреме износи око 47 КМ. У неким ситуацијама једноставне замјене резервних дијелова (нпр. миша, тастатуре, CMOS батерије, радне меморије) коштају више него сами резервни дијелови. Министарство располаже радионицом која посједује сву неопходну испитно-мјерну опрему за одржавање комуникационих и информатичких средстава, а која се не користи за поправку поменуте опреме. Некориштење сопствених ресурса за одржавање неповољно утиче на ефикасност система и на трошкове одржавања.

ПРЕПОРУКА 23

Министарство треба размотрити оспособљавање сопствених капацитета за одржавање опреме у сопственој радионици, с циљем успоставе ефикаснијег и економичнијег модела одржавања.

Систем штампања у Министарству и ОС БиХ: Штампање документа у Министарству и ОС БиХ било је ријешено на начин да се уз сваки рачунар користио један принтер или гдје је постојао мрежни принтер рачунари из једне канцеларије или дијела објекта увезивани су на један мрежни принтер. Опрема за принтање није стандардизована и веома је разнолика што је отежавало и поскупљивало функције планирања и набавке потрошног материјала, а тиме и одржавање опреме.

У МО БиХ је од маја 2019. године уведен принт систем MyQ Куосера. Принтери овог система инсталирани су у ходницима објекта Министарства и доступни су свим запосленицима. У принтерима се налазио по један тонер и мањи број оригиналних тонера у резерви које је испоручио добављач приликом набавке опреме. У 2019. години није уговорено одржавање принт система по принципу „click&charge“²⁴. Поред тога, није

²⁴ Одржавање принт система по принципу „click&charge“ подразумијева да се на основу дефинисаног или процијењеног обима штампања документа одржавање система уговори на начин да добављач обезбјеђује потрошни материјал (тонере),

реализована ни захтијевана набавка тонера за потребе принт система. Министарство је практично радило само са тонерима који су испоручени приликом набавке принт система, тако да није постигнут жељени ефекат увођењем истог. Према тренутним процјенама Сектора К4УИ принт систем по принципу „click&charge” био би значајно економичније рјешење.

ПРЕПОРУКА 24

Министарство треба додатно размотрити и имплементирати економичнији модел принтања.

7.2. Судски спорови

Слично као и претходне године, значајан број спорова односи се на потраживања из радног односа по различитим основама (накнада штете, накнада за превоз, разлике чинова и сл.). Остали спорови су управни спорови ради поништења рјешења, односно парнични спорови.

Министарство је, према достављеном нам прегледу судских спорова, током 2019. године поступало у укупно 124 парнична спора пред судовима у БиХ. Укупна вриједност наведених спорова, према тужбеним захтјевима, је 337.997 КМ. Укупни збир потраживања према вриједностима спорова је износио 9.448.153,88 КМ, те је првостепеним пресудама, у више предмета, уважено укупно 269.104,74КМ потраживања на терет буџета институција БиХ уз 50.118,00КМ трошкова поступака.

У смислу поступака на које је посебно потребно скренути пажњу, истичемо поступке у којима је Министарство тужена страна, а покренути су ради накнаде штете настале Одлуком о поништењу јавног огласа за продају секундарних сировина Министарства одбране Босне И Херцеговине од 30.06.2017. године. Учесници поступка, Lucius д.о.о. Витез (тужилац; в.сп. 1.235.089 КМ) и Ц.И.Б.О.С. д.о.о. Сарајево (тужилац; в.сп. 700.906 КМ) покренули су парничне поступке против Министарства почетком 2019. године, а исти нису окончани у вријеме писања овог извјештаја. Министарство је у међувремену покренуло поновљени поступак продаје секундарних сировина, али исти није окончан. Одлука о поништењу или одабиру најповољнијег понуђача није донесена, а један од понуђача, у наведеном поновљеном поступку, се обратио Министарству опоменом пред тужбу. Такође, води се парнични поступак ради “испуњења и накнаде штете” у висини од 6.171.973 КМ, покренут од стране УНИС PROMEX д.о.о. а на основу неиспуњења уговорних обавеза према Уговору о продаји неперспективног, застарјелог и вишка убојних средстава, а Протокол о извршењу правомоћне пресуде у спору са фирмом “Scout” д.о.о. Загреб и даље је у процесу извршења. Везано за судске спорове, Министарство редовно сарађује са Правобранилаштвом БиХ у свим случајевима у којима је овлаштено да их заступа.

техничко одржавање опреме, замјене исте у случају немогућности поправке, гдје је могуће уговорити и осигурање папира, а цијена свега тога се дефинише на нивоу одштампане странице.

ПРЕПОРУКА 25

С обзиром на то да још увијек постоји значајан број спорова из радног односа, Министарство треба посветити дужну пажњу овој проблематици спорова те предузети потребне кораке којима би се број тужбених захтјева по основу права из радног односа свео на минимум.

ПРЕПОРУКА 26

Имајући у виду комплексност настале ситуације, висине тужбених захтјева и потенцијални ризик, поступци у вези са продајом секундарних сировина требају бити један од приоритета Министарства у рјешавању и поступању, а Министарство је дужно обезбиједити кораке како би се судски поступци по овом питању ријешили у најбољем интересу институције. Такође, Министарство треба извршити анализу поступака продаје секундарних сировина, идентификовати узроке покретања спорова великих вриједности и предузети кораке на смањивању ризика за покретање нових, како би се отклониле неправилности и спријечиле грешке у будућности. Један од начина смањења ризика може бити успостављање више контролних тачака у поступцима уз задржавање брзог и ефикасног рада.

7.3. Натуралне донације

Натуралне донације: Поступком ревизије, поново су уочене скоро исте мањкавости као и претходних година, а које се односе на то: да је значајан проток времена у комплетирању потребне документације за евидентирање, да није успостављен ефикасан систем усаглашавања евиденција у Главној књизи са јединственим свеобухватним евиденцијама примљених натуралних донација на нивоу Министарства и Оружаних снага БиХ и на основу које би се на вријеме предузимале активности да исте буду ажурно евидентирани у пословне евиденције уз обезбјеђење потпуне документације, итд. По предоченој евиденцији, још увијек нису евидентирани сва запримљена донирана средства због проблематике класификације и утврђивања цијена. Такође, још увијек нису окончане активности на укњижењу донација које се односе на примљене радове на објектима у периоду од 2015. до 2018. године. У току су активности на припреми Одлука о повећању вриједности истих.

Из свега наведеног закључује се да није успостављен ефикасан систем свеобухватног праћења реализације по закљученим споразумима, што је имало за посљедицу да нису укњижена сва примљена средства (по датом образложењу, због сложеног процеса идентификације средства ће бити укњижена у наредном периоду).

ПРЕПОРУКА 27

Министарство је дужно унаприједити интерне контроле овог процеса у циљу обезбјеђења ефикаснијег начина пријема и евидентирања натуралних донација те, у сарадњи с лицима укљученим у овај процес, правовремено предузимати потребне активности како не би долазило до застоја у евидентирању средстава из донација, с обзиром на то да исто има утицаја на реално исказивање билансних позиција.

8. КОМЕНТАРИ

Министарство је у року доставило коментаре на Нацрт извјештаја о ревизији за 2019. годину. У коментарима су наведена неслагања на дио датих налаза и статуса одређених препорука. Пажљиво смо размотрили достављене коментаре и констатовали да исти углавном представљају позната образложења и чињенице с којима смо били упознати и током ревизије и које смо цијенили приликом сачињавања налаза и давања препорука. Прихватили смо наводе који се односе на број лотова на којима су изабрани поједини понуђачи код набавке возила, те код статуса појединих препорука (препоруке 5 и 25), па је у том дијелу коригован текст извјештаја. Такође, у циљу унапређења и бољег разумијевања текста Извјештаја извршили смо мање корекције у дијелу који се односи на ненаплаћена потраживања.

Детаљно објашњење коментара који нису прихваћени дато је у одговору на достављене коментаре на Нацрт извјештаја о ревизији, који је достављен руководству Министарства уз коначан Извјештај о финансијској ревизији за 2019. годину.

Руководилац Одјељења за финансијску ревизију

Муневера Бафтић, виши ревизор,
с.р.

Руководилац Одјељења за развој, методологију и контролу квалитета финансијске ревизије

Драгољуб Ковинчић, виши
ревизор, с.р.

Чланови тима за финансијску ревизију

Наташа Авдаловић, виши ревизор, с.р.

Данијел Јозић, виши ревизор, с.р.

Сеида Капо, ревизор, с.р.

Срђан Крајишник, ревизор, с.р.

Аниса Јусић, ревизор, с.р.

Енес Алић, ревизор, с.р.

Жељко Ћавар, ревизор, с.р.

Славиша Вуковић, ИТ ревизор, с.р.

Садмир Тескереџић, ревизор за
правне послове, с.р.

Прилози

Табела I – Преглед расхода буџета за 2019. годину

Табела II – Биланс стања на 31.12.2019. године

Изјава о одговорностима руководства

Преглед расхода буџета за 2019. годину

Министарство одбране Босне и Херцеговине

Табела I

Опис	Одобрени буџет	Усклађивања буџета	Укупни буџет (2+3)	Извршење буџета	Проценат 5/4*100
1	2	3	4	5	6
1. Текући издаци	288.224.000	-6.868.340	281.355.660	279.030.797	99
Бруто плате и накнаде	190.946.000	300.000	191.246.000	190.653.525	100
Накнаде трошкова запослених	58.382.000	-800.000	57.582.000	57.580.438	100
Путни трошкови	3.517.000	-350.000	3.167.000	3.135.040	99
Издаци телефонских и пошт. услуга	846.000	-303.940	542.060	511.472	94
Издаци за енергију и ком. услуге	6.369.000	1.220.000	7.589.000	7.313.443	96
Набавка материјала	10.843.000	-1.930.600	8.912.400	8.561.229	96
Издаци за усл. превоза и горива	5.464.000	-870.400	4.593.600	4.468.637	97
Унајмљивање имовине и опреме	165.000	-112.000	53.000	46.620	88
Издаци за текуће одржавање	6.766.000	-2.775.800	3.990.200	3.503.633	88
Издаци за осигурање	774.000	-168.000	606.000	570.019	94
Уговорене и друге посебне услуге	4.152.000	-1.077.600	3.074.400	2.686.741	87

2. Капитални издаци	638.000	493.540	1.131.540	877.425	78
Набавка земљишта	0	0	0	0	
Набавка грађевина	0	0	0	0	
Набавка опреме	638.000	243.540	881.540	877.425	100
Набавка осталих сталних средстава	0	100.000	100.000	0	0
Реконструкција и инвест. одржавање	0	150.000	150.000	0	0

3. Текући грантови	0	0	0	0	
			0		
4. Буџет-непосредна потрошња(1+2+3)	288.862.000	-6.374.800	282.487.200	279.908.222	99

5. Вишегодишња капитална улагања	25.000	23.114.356	23.139.356	1.312.667	6
Хеликоптери-набавка		2.674.800	2.674.800	1.300.000	49
Хеликоптери-ремонт		7.480.000	7.480.000	0	0
Моторна возила		12.067.000	12.067.000	0	0
Перспектива	25.000	892.556	917.556	12.667	1

6. Новчане донације	0	1.312.551	1.312.551	73.279	6
Донације САД-а		103	103	0	0
Донације Пријатељске земље		15.782	15.782	0	0
Донације PSOTC		1.283.782	1.283.782	73.279	6
Донације NUPi		7.717	7.717	0	0
Донације CISM		5.167	5.167	0	0

7. Програми посебне намјене	0	0	0	0	
------------------------------------	----------	----------	----------	----------	--

8. Укупно буџет (4+5+6+7)	288.887.000	18.052.107	306.939.107	281.294.168	92
----------------------------------	--------------------	-------------------	--------------------	--------------------	-----------

Руководство је Преглед расхода буџета по економским категоријама одобрило 03.03.2020. године.

Министар:
Сифет Поџић

Биланс стања на 31.12.2019. године

Министарство одбране Босне и Херцеговине

Табела II

Опис	31.12.2019.	31.12.2018.	Проценат 2/3*100
1	2	3	4
1. Готовина, крат. потраживања, разграничења и залихе	967.851	504.923	192
Новчана средства	149.545	172.107	87
Краткорочна потраживања	737.207	267.443	276
Краткорочни пласмани			
Интерни финансијски односи	81.099	65.373	124
Залихе			
Краткорочна разграничења			
2. Стална средства	125.819.199	108.316.641	116
Стална средства	394.446.877	334.630.958	118
Исправка вриједности	268.627.678	226.314.317	119
Неотписана вриједност сталних средстава	125.819.199	108.316.641	116
Дугорочни пласмани			
Дугорочна разграничења			
УКУПНО АКТИВА (1+2)	126.787.050	108.821.564	117
3. Краткорочне обавезе и разграничења	26.701.197	33.510.535	80
Краткорочне текуће обавезе	4.829.560	9.691.767	50
Краткорочни кредити и зајмови			
Обавезе према запосленима	21.117.357	21.439.881	98
Интерни финансијски односи			
Краткорочна разграничења	754.280	2.378.887	32
4. Дугорочне обавезе и разграничења	0	0	
Дугорочни кредити и зајмови			
Остале дугорочне обавезе			
Дугорочна разграничења			
5. Извори средстава	125.819.199	108.316.642	116
Извори средстава	125.819.199	108.316.642	116
Остали извори средстава			
Нераспоређени вишак прихода/расхода			
УКУПНО ПАСИВА (3+4+5)	152.520.396	141.827.177	108

Напомена: Правилником о финансијском извјештавању институција Босне и Херцеговине, чл.10. став 4., напоменуто је да биланс стања буџетских корисника **неће бити уравнотежен** (актива једнака пасиви) због програмски успостављеног система Главне књиге, док ће биланс стања који ради Министарство финансија и трезора на нивоу Буџета институција Босне и Херцеговине за текућу годину бити уравнотежен.

Руководство је Биланс стања одобрило 03.03.2020. године.

Министар:
Сифет Поџић

Изјава о одговорностима руководства

Међународни стандард врховних ревизионих институција (ISSAI 1580) предвиђа да ревизор треба да добије одговарајућу изјаву од руководства институције као доказ да руководство признаје своју одговорност за објективно приказивање финансијских извјештаја сагласно мјеродавном оквиру финансијског извјештавања, те да је одобрило финансијске извјештаје.

Руководство **Министарства одбране Босне и Херцеговине** (у даљем тексту: Министарство) дужно је да обезбиједи да финансијски извјештаји за 2019. годину буду израђени у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине (Службени гласник БиХ, број 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13), Правилником о финансијском извјештавању институција Босне и Херцеговине (Службени гласник БиХ, број 25/15 и 91/17) и Правилником о рачуноводству са рачуноводственим политикама и процедурама за кориснике буџета институција Босне и Херцеговине (протокол Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине, број 01-08-02-1-1515-1/15, од 4. 2.2015. године). Руководство је такође обавезно да поступа у складу са Законом о буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2019. годину (Службени гласник БиХ, број 84/19) и пратећим упутствима, објашњењима и смјерницама које доноси Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине, као и осталим законима у Босни и Херцеговини, тако да финансијски извјештаји дају фер и истинит приказ финансијског стања Министарства.

При састављању таквих финансијских извјештаја одговорности руководства обухватају гаранције:

- да је осмишљен и да се примјењује и одржава систем интерних контрола који је релевантан за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја и усклађеност са законима и другим прописима;
- да финансијски извјештаји не садрже материјално значајне погрешне исказе;
- да финансијски извјештаји садрже све релевантне податке и анализе извршења буџета, као и податке о систему интерних контрола и реализацији препорука ревизије;
- да се у пословању примјењују важећи законски и други релевантни прописи.

Руководство је такође одговорно за чување имовине и ресурса од губитака, па стога и за предузимање одговарајућих мјера да би се спријечиле и откриле проневијере и остале незаконитости.

Датум, 18.03.2020. године

Министар:

Сифет Поџић